

อ่านเมื่อวันที่ ๑๑ ต.ค. ๒๕๖๕

○ คำพิพากษา
(อุทธรณ์)

(ต. ๒๒.๑)

คดีหมายเลขดำที่ อ. ๖๘๗/๒๕๖๐
คดีหมายเลขแดงที่ ๑.๗๒๖ / ๒๕๖๕

ในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์

ศาลปกครองสูงสุด

วันที่ ๓๐ เดือน สิงหาคม พุทธศักราช ๒๕๖๕

ระหว่าง { นางแววมณี เพียนอก ผู้ฟ้องคดี
นายอำเภอชนบท ที่ ๑
เจ้าพนักงานที่ดินจังหวัดขอนแก่น สาขาบ้านไผ่ ที่ ๒
นายกองค์การบริหารส่วนตำบลห้วยแก ที่ ๓ ผู้ถูกฟ้องคดี

เรื่อง คดีพิพาทเกี่ยวกับการที่หน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำการโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย

ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ และผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๓ อุทธรณ์คำพิพากษาศาลปกครองขอนแก่น คดีหมายเลขดำที่ ๖๔๒/๒๕๕๗ หมายเลขแดงที่ ๔๑/๒๕๖๐ ซึ่งคดีนี้อธิบดีศาลปกครองขอนแก่น มีคำสั่งลงวันที่ ๔ กันยายน ๒๕๕๗ ในคดีหมายเลขดำที่ ๓๐/๒๕๕๕ ของศาลปกครองชั้นต้น ให้แยกคดีออกเป็น ๑๐ คดี เพื่อประโยชน์แก่การพิจารณาคดีตามข้อ ๘๐ วรรคสอง แห่งระเบียบของที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุด ว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๕๓

คดีนี้ผู้ฟ้องคดีฟ้องว่า ผู้ฟ้องคดีเป็นผู้ครอบครองและทำประโยชน์ในที่ดินพิพาท ตั้งอยู่หมู่ที่ ๘ ตำบลห้วยแก อำเภอชนบท จังหวัดขอนแก่น ต่อเนื่องมาตั้งแต่ประมาณปี พ.ศ. ๒๔๙๖ โดยมีหลักฐานการแจ้งการครอบครองที่ดิน (ส.ค. ๑) และได้มอบ ส.ค. ๑ ดังกล่าวไว้ให้กับกำนันตำบลท้องที่เพื่อนำไปออกโฉนดที่ดิน แต่ยังดำเนินการไม่แล้วเสร็จ ต่อมาผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ได้ขอรังวัดออกหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวง แปลง “โคกดอนหัน” ตั้งอยู่หมู่ที่ ๘

/ตำบล...

ตำบลห้วยแก อำเภอนบพ จังหวัดขอนแก่น ต่อเจ้าพนักงานที่ดินจังหวัดขอนแก่น สาขาบ้านไผ่ ซึ่งพนักงานเจ้าหน้าที่ได้ไปทำการรังวัดที่ดินตามการนำขึ้นแนวเขตที่ดินของผู้ปกครองท้องที่ และตัวแทนขององค์การบริหารส่วนตำบลห้วยแก ปรากฏว่าทับที่ดินพิพาทที่ผู้ฟ้องคดีครอบครอง ทำประโยชน์ และเมื่อเจ้าพนักงานที่ดินจังหวัดขอนแก่น สาขาบ้านไผ่ ประกาศหาผู้โต้แย้งคัดค้าน การรังวัดดังกล่าวครบกำหนดสามสิบวันตามที่กฎหมายกำหนดแล้ว มีผู้คัดค้านการออกหนังสือ สำคัญสำหรับที่ดินแปลงเดิมทั้งแปลง รวม ๕๑ ราย เป็นผู้ที่มีหลักฐานแสดงสิทธิในที่ดินตามประมวล กฎหมายที่ดิน จำนวน ๓๐ ราย และเป็นผู้ที่ไม่มีหลักฐานแสดงสิทธิในที่ดินตามประมวลกฎหมาย ที่ดิน จำนวน ๒๑ ราย (ซึ่งผู้ฟ้องคดีคัดค้านการรังวัดปรากฏตามบันทึกถ้อยคำ (ท.ด. ๑๖) ลงวันที่ ๓๐ สิงหาคม ๒๕๕๔) โดยผู้ฟ้องคดีอยู่ในกลุ่มผู้คัดค้านที่ไม่มีหลักฐานแสดงสิทธิในที่ดิน เจ้าพนักงานที่ดินจังหวัดขอนแก่น สาขาบ้านไผ่ จึงได้มีหนังสือสำนักงานที่ดินจังหวัดขอนแก่น สาขาบ้านไผ่ ที่ ขก ๐๐๑๙.๐๒/๒๑๔๗ ลงวันที่ ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕ แจ้งให้ผู้ฟ้องคดีไปใช้สิทธิ ทางศาลภายใน ๖๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับแจ้ง ตามนัยข้อ ๒ วรรคสอง (๑) ของกฎกระทรวง ฉบับที่ ๔๕ (พ.ศ. ๒๕๓๗) ออกตามความในพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. ๒๕๔๗ ผู้ฟ้องคดีเห็นว่า ตนเป็นผู้ที่มีสิทธิในที่ดินพิพาทตามกฎหมายโดยครอบครองทำประโยชน์ ในที่ดินพิพาทโดยชอบด้วยกฎหมาย ด้วยการทำการเกษตรต่อเนื่องมาจากเจ้าของที่ดินเดิม ที่เข้าทำประโยชน์มาตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๔๙๖ ทั้งได้มีการแจ้งการครอบครองที่ดินไว้แล้วเช่นกัน จึงนำคดีมาฟ้องต่อศาลปกครองชั้นต้น

ขอให้ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งเพิกถอนการออกหนังสือสำคัญสำหรับ ที่หลวง แปลง “โคกดอนหัน” หมู่ที่ ๘ ตำบลห้วยแก อำเภอนบพ จังหวัดขอนแก่น ส่วนที่ทับที่ดิน ของผู้ฟ้องคดี

ศาลปกครองชั้นต้นมีคำสั่งเรียกให้เจ้าพนักงานที่ดินจังหวัดขอนแก่น สาขาบ้านไผ่ เข้ามาเป็นคู่กรณีในคดีด้วยการร้องสอด เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม ตามข้อ ๗๘ แห่งระเบียบของที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุด ว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๓ ประกอบมาตรา ๕๗ (๓) แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง โดยกำหนดให้ เป็นผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒

ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ให้การว่า ที่สาธารณประโยชน์แปลง “โคกดอนหัน” ปัจจุบัน ตั้งอยู่หมู่ที่ ๘ ตำบลห้วยแก อำเภอนบพ จังหวัดขอนแก่น ได้มีการขึ้นทะเบียนเป็นที่ดิน สาธารณประโยชน์ ตำบลบ้านแท่น อำเภอบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น ลำดับที่ ๓๗ เนื้อที่ประมาณ ๑๓๑ ไร่ ๑ งาน ประชาชนใช้ประโยชน์เป็นที่ทำเลเลี้ยงสัตว์ แม้ผู้ฟ้องคดีจะอ้างว่า ได้เข้า ครอบครองและทำประโยชน์ในที่ดินพิพาทมาตั้งแต่ประมาณปี พ.ศ. ๒๔๙๖ และได้มีการแจ้ง

ส.ค. ๑ ไว้ก็ตาม แต่เมื่อที่ดินพิพาทเป็นที่สาธารณประโยชน์ การแจ้งส.ค. ๑ ดังกล่าวจึงได้ก่อให้เกิดสิทธิขึ้นใหม่แก่ผู้แจ้ง ตามมาตรา ๕ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. ๒๔๙๗

ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ ให้การว่า ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ได้มีหนังสือที่ว่าการอำเภอชนบท ที่ ขก ๑๑๒๒/๓๘๐๖ ลงวันที่ ๗ ตุลาคม ๒๕๔๕ ถึงอธิบดีกรมที่ดิน ผ่านผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ ขอร้องวัดออกหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวงสำหรับที่สาธารณประโยชน์แปลง “โคกดอนหัน” ตั้งอยู่หมู่ที่ ๘ ตำบลห้วยแก อำเภอชนบท จังหวัดขอนแก่น ซึ่งเดิมเป็นหมู่ที่ ๑๗ ตำบลบ้านแพน อำเภอบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น ในการทำการรังวัดดังกล่าวมอบหมายให้กำนันหรือผู้ใหญ่บ้านท้องที่เป็นผู้แทนของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ นำทำการรังวัดที่ดินร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลห้วยแก เจ้าหน้าที่ของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ ได้ออกไปทำการรังวัดที่พิพาทรวม ๓ ครั้ง คือ ครั้งที่ ๑ เมื่อวันที่ ๑๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๖ ไม่สามารถทำการรังวัดได้ เนื่องจากผู้นำชี้แนวเขตที่ดินไม่สามารถตกลงแนวเขตที่ดินกับเจ้าของที่ดินแปลงข้างเคียงได้ จึงต้องงดการรังวัดไว้ก่อน ครั้งที่ ๒ เมื่อวันที่ ๒๐ สิงหาคม ๒๕๔๗ ไม่สามารถทำการรังวัดได้ เนื่องจากราษฎรที่ครอบครองทำประโยชน์ในพื้นที่คัดค้านการรังวัด จึงได้งดการรังวัดไว้อีกครั้ง และครั้งที่ ๓ เมื่อวันที่ ๒ สิงหาคม ๒๕๔๘ สามารถทำการรังวัดได้ โดยมีผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๘ และนายกองค์การบริหารส่วนตำบลห้วยแก เป็นผู้นำชี้เขตที่สาธารณประโยชน์ ดำเนินการแล้วเสร็จเมื่อวันที่ ๓๑ สิงหาคม ๒๕๔๘ ผลการรังวัดปรากฏว่าคำนวณได้เนื้อที่ ๑๗๐ ไร่ ๓ งาน ๕๔ ตารางวา มีผู้คัดค้านเต็มทั้งแปลง รวม ๕๑ ราย เจ้าหน้าที่ของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ ได้รังวัดทำแผนที่พิพาทแสดงเขตการครอบครองที่ดินของผู้คัดค้านทั้ง ๕๑ ราย ไว้แล้ว และสามารถแบ่งกลุ่มผู้คัดค้านออกได้เป็น ๒ กลุ่ม คือ กลุ่มผู้คัดค้านที่มีหลักฐานแสดงสิทธิในที่ดินตามประมวลกฎหมายที่ดิน จำนวน ๒๖ ราย และกลุ่มผู้คัดค้านที่ไม่มีหลักฐานแสดงสิทธิในที่ดินตามประมวลกฎหมายที่ดิน จำนวน ๒๕ ราย เจ้าหน้าที่ได้สอบสวนราษฎรผู้สูงอายุซึ่งอาศัยอยู่หมู่ที่ ๘ ตำบลห้วยแก อำเภอชนบท จังหวัดขอนแก่น จำนวน ๔ ราย ประกอบด้วยนายประมวล เพ็งจางค์ นายทองสุข มากวาง นายอรุณ กระโจมน และนายวิชัย จันทรหนองแขว ซึ่งได้ให้ถ้อยคำทำนองเดียวกันว่า ที่สาธารณประโยชน์แปลง “โคกดอนหัน” นั้น ไม่ปรากฏหลักฐานการสงวนหวงห้ามใดๆ แต่ได้มีการขึ้นทะเบียนที่ดินสาธารณประโยชน์ไว้แล้ว เดิมเป็นที่ป่าประจำหมู่บ้าน และประชาชนใช้ประโยชน์ร่วมกันเป็นที่เลี้ยงสัตว์ แต่ต่อมาได้มีราษฎรจากตำบลเวียงใหญ่เข้าไปจับจองทำประโยชน์และแจ้งการครอบครองที่ดินไว้เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๙๘ ปัจจุบันได้ออกเป็นโฉนดที่ดินแล้วเกือบเต็มทั้งแปลง ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ ได้ประกาศการออกหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวงแปลงดังกล่าวตามข้อ ๑๒ ของระเบียบกรมที่ดิน ว่าด้วยการออกหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวง พ.ศ. ๒๕๑๗ ครบกำหนด ๓๐ วันแล้ว ไม่มีผู้คัดค้าน

/เพิ่มเติม...

เพิ่มเติม โดยในส่วนของผู้คัดค้านที่มีหลักฐานแสดงสิทธิในที่ดินตามประมวลกฎหมายที่ดิน ได้รายงานให้ผู้ว่าราชการจังหวัดขอนแก่นตรวจสอบสิทธิในที่ดินของผู้คัดค้านว่าได้มาโดยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ และในส่วนของผู้คัดค้านที่ไม่มีหลักฐานแสดงสิทธิในที่ดินตามประมวลกฎหมายที่ดิน ได้มีหนังสือแจ้งให้ผู้คัดค้านไปดำเนินการใช้สิทธิทางศาล ภายใน ๖๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับแจ้ง และได้รอเรื่องการออกหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวง ไว้จนกว่าคดีจะถึงที่สุด อันเป็นการดำเนินการตามข้อ ๒ วรรคสอง ของกฎกระทรวง ฉบับที่ ๒๖ (พ.ศ. ๒๕๑๖) แก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎกระทรวง ฉบับที่ ๔๕ (พ.ศ. ๒๕๓๗) ออกตามความในพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. ๒๔๙๗ โดยชอบแล้ว

ศาลปกครองชั้นต้นมีคำสั่งเรียกนายกองคการบริหารส่วนตำบลห้วยแก เข้ามาเป็นคู่กรณีในคดีด้วยการร้องสอดเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม ตามข้อ ๗๘ แห่งระเบียบของที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุด ว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๓ ประกอบมาตรา ๕๗ (๓) แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง โดยกำหนดให้ เป็นผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๓

ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๓ ให้การว่า ที่สาธารณประโยชน์แปลง “โคกดอนหัน” มีหลักฐานปรากฏตามทะเบียนคุมที่สาธารณประโยชน์ของสำนักงานที่ดินอำเภอชนบท ที่ได้คัดลอกรายชื่อที่สาธารณประโยชน์ขึ้นใหม่เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๑๒ ระบุเป็นลำดับที่ ๓๗ เนื้อที่ประมาณ ๑๓๑ ไร่ ๑ งาน ตำบลบ้านแท่น อำเภอชนบท จังหวัดขอนแก่น ประกอบกับมีข้อเท็จจริงจากรายงานการประชุมคณะกรรมการสอบสวนข้อเท็จจริงกรณีราษฎรออกหลักฐานแสดงสิทธิในที่ดินบริเวณโคกดอนหัน ในคราวประชุมครั้งที่ ๑/๒๕๔๕ เมื่อวันที่ ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๕ บันทึกถ้อยคำของสภาตำบลห้วยแก และนางบุญมา เคนคำภา ลงวันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๓๓ และลงวันที่ ๒ พฤษภาคม ๒๕๓๓ บันทึกถ้อยคำของนายจันทร์ จันทร์หนองแขว และนายพิมพา ปลัดศรีช่วย ลงวันที่ ๒ พฤษภาคม ๒๕๓๓ รวมทั้งบันทึกถ้อยคำของนายเสน โทอิน และนายวิชัย จันทร์หนองแขว ลงวันที่ ๑๖ มกราคม ๒๕๔๕ ว่า ที่ดินพิพาทเป็นที่เลี้ยงสัตว์และใช้ประโยชน์ร่วมกันของราษฎรในหมู่บ้านหนองสะแบงและหมู่บ้านใกล้เคียงเมื่อประมาณ ๘๐ ปี มาแล้ว ปัจจุบันที่ดินบริเวณดังกล่าวราษฎรได้เข้าใช้ประโยชน์โดยการเกษตรเต็มทั้งแปลง เป็นผู้มีหลักฐาน ส.ค. ๑ จำนวน ๒๕ ราย และไม่มีหลักฐาน ส.ค. ๑ จำนวน ๒๔ ราย รวมเป็น ๔๙ ราย เมื่อครั้งที่มีการรังวัดออกโฉนดที่ดิน น.ส. ๓ ก. หรือ น.ส. ๓ ในบริเวณที่พิพาท ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๓ หรือตัวแทน ไม่ได้ไปร่วมทำการรังวัดและรับรองการออกหลักฐานแสดงสิทธิในที่ดินดังกล่าว คงมีเพียงผู้ปกครองท้องที่เป็นผู้รับรอง และในการออกโฉนดที่ดินในระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๔๕ ถึงปี พ.ศ. ๒๕๔๖ จำนวน ๒๔ แปลง นั้น ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๓ ไม่ได้คัดค้านการออกโฉนดที่ดินดังกล่าว เนื่องจากจังหวัดขอนแก่นได้มีคำสั่ง ที่ ๓๙๓/๒๕๔๕ ลงวันที่ ๓๐ มกราคม ๒๕๔๕

/แต่งตั้ง...

แต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนข้อเท็จจริงกรณีราษฎรขออนุญาตออกเอกสารสิทธิในที่ดินบริเวณ โคกดอนหัน อำเภอชนบท จังหวัดขอนแก่น และคณะกรรมการดังกล่าวได้ทำบันทึกข้อตกลงกับ ตัวแทนของราษฎรที่ร้องเรียนเพื่อหาข้อยุติร่วมกันว่า ให้ออกโฉนดที่ดินให้แก่ราษฎรที่มีหลักฐาน ส.ค. ๑ จำนวน ๒๕ ราย ส่วนราษฎรที่ไม่มีหลักฐาน ส.ค. ๑ ให้ออกไปจากที่พิพาทภายใน ๔ ปี นับแต่วันที่ทำบันทึกข้อตกลง ตามรายงานการประชุมของคณะกรรมการฯ ครั้งที่ ๑/๒๕๔๕ เมื่อวันที่ ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๕ ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๓ จึงไม่ได้คัดค้านการออกโฉนดที่ดิน น.ส. ๓ ก. หรือ น.ส. ๓ ในบริเวณที่พิพาท เนื่องจากเชื่อว่าที่ดินส่วนที่มีหลักฐานแสดงสิทธิในที่ดินอยู่นอกเขต ที่สาธารณประโยชน์ แปลง “โคกดอนหัน”

ศาลปกครองชั้นต้นวินิจฉัยว่า คดีมีประเด็นที่จะต้องวินิจฉัยว่า การที่ผู้ถูกฟ้องคดี ทั้งสามดำเนินการรังวัดเพื่อที่จะออกหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวง ในที่ดินส่วนที่ผู้ฟ้องคดี ครอบครองทำประโยชน์ เนื้อที่ ๑ ไร่ ๒ งาน ๘ ตารางวา โดยเห็นว่าเป็นส่วนหนึ่งของที่ดิน สาธารณประโยชน์แปลง “โคกดอนหัน” เป็นการกระทำที่ชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ โดยมีกรณี ที่จะต้องวินิจฉัยก่อนว่า ที่ดินพิพาทมีสถานะทางกฎหมายเป็นที่สาธารณประโยชน์ หรือไม่ เมื่อคดีนี้ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ และผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๓ อ้างว่า ราษฎรบ้านหนองสะแบงได้พร้อมใจกัน สงวนหวงห้ามที่ดินบริเวณที่เรียกว่า โคกดอนหัน ไว้เป็นที่เลี้ยงสัตว์ร่วมกันเมื่อประมาณเจ็ดสิบปี มาแล้ว ที่ดินแปลงดังกล่าวจึงเป็นที่สาธารณประโยชน์ โดยอ้างบันทึกถ้อยคำของตัวแทน สภาตำบลห้วยแก ฉบับลงวันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๓๓ และลงวันที่ ๒ พฤษภาคม ๒๕๓๓ และบันทึก ถ้อยคำของนางบุญมา เคนคำภา ฉบับลงวันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๓๓ และลงวันที่ ๒ พฤษภาคม ๒๕๓๓ บันทึกถ้อยคำของนายจันทร์ จันทร์หนองแขว และนายพิมพ์า ปลัดศรีช่วย ฉบับลงวันที่ ๒ พฤษภาคม ๒๕๓๓ รวมทั้งบันทึกถ้อยคำของนายเสน โทอิน และนายวิชัย จันทร์หนองแขว ฉบับลงวันที่ ๑๖ มกราคม ๒๕๔๕ ซึ่งบุคคลดังกล่าวล้วนแล้วแต่เป็นราษฎรผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ บ้านหนองสะแบงว่า เดิมบริเวณที่พิพาทเป็นที่ตั้งหมู่บ้าน มีราษฎรอาศัยอยู่ประมาณ ๑๐ หลังคาเรือน สภาพโดยรอบหมู่บ้านเป็นป่าทึบเป็นที่อาศัยของสัตว์ป่า แต่เนื่องจากบริเวณ ดังกล่าวเกิดไฟป่าทุกปี ชาวบ้านจึงได้ย้ายภูมิลำเนาไปตั้งหมู่บ้านใหม่ ปัจจุบันคือบ้านหนอง สะแบง ห่างจากหมู่บ้านเดิมประมาณ ๑ กิโลเมตร และได้พร้อมใจกันสงวนหวงห้ามบริเวณที่ตั้ง หมู่บ้านเดิมให้เป็นที่ยาสาธารณประโยชน์เมื่อประมาณเจ็ดสิบปีมาแล้ว เพื่อใช้ประโยชน์ร่วมกันเป็น ที่ทำเลเลี้ยงสัตว์ เก็บของป่า เก็บเห็ด และพืชผักต่างๆ ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ แต่ไม่สามารถนำ สัตว์ไปเลี้ยงได้ เนื่องจากได้มีราษฎรบ้านแวงใหญ่เข้าไปครอบครองและทำประโยชน์ในบริเวณ ที่ดินดังกล่าว ประกอบกับเมื่อได้พิจารณารูปแผนที่ทั้งบริเวณที่มีการรังวัดเพื่อออกหนังสือสำคัญ สำหรับที่หลวง ตามเอกสาร ร.ว.๙ ซึ่งเป็นเอกสารท้ายคำให้การของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ แล้วเห็นได้ว่า

/มีผู้คัดค้าน...

มีผู้คัดค้านการออกหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวง ทั้งสิ้น ๕๑ ราย ซึ่งในจำนวนผู้คัดค้านทั้งหมดนี้ มีผู้คัดค้านที่มีหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินตามประมวลกฎหมายที่ดิน เป็นโฉนดที่ดิน ๒๔ แปลง มี น.ส. ๓ ก. ๑ แปลง และอีก ๑ แปลง มีหลักฐานที่ดินเป็น น.ส. ๓ โดยอย่างน้อยที่สุดโฉนดที่ดิน ทั้ง ๒๔ แปลง มีการแจ้ง ส.ค. ๑ ไว้ตามมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. ๒๔๙๗ ที่ล้วนแล้วแต่ระบุว่า เป็นการครอบครองและทำประโยชน์ในที่ดิน มาก่อนประมวลกฎหมายที่ดินใช้บังคับทั้งสิ้น ซึ่งเมื่อครั้งที่มีการนำ ส.ค. ๑ ไปเป็นหลักฐาน เพื่อขออนุญาตโฉนดที่ดิน น.ส. ๓ ก. หรือ น.ส. ๓ แล้วแต่กรณีนั้น ได้ผ่านการตรวจพิสูจน์จากผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสามแล้วว่าการครอบครองและทำประโยชน์โดยชอบด้วยกฎหมายแล้ว และเมื่อพิจารณาแล้วเห็นได้ว่า ที่ดินที่มีหลักฐานที่ดินโดยชอบด้วยกฎหมายเหล่านี้ ตั้งอยู่กระจัดกระจายไปทั่วบริเวณของพื้นที่ทั้งหมดที่มีการรังวัดเพื่อออกหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวง กรณีจึงเห็นได้ว่า ไม่มีความเป็นไปได้ที่จะมีการใช้ประโยชน์ร่วมกันของราษฎรในพื้นที่ดังกล่าว เนื่องจากโดยปกติ แล้วสภาพการใช้ประโยชน์ร่วมกันของประชาชนจะใช้ประโยชน์เป็นพื้นที่ผืนใหญ่ติดต่อกันเป็น บริเวณกว้างเหมาะสมกับสภาพการใช้ประโยชน์นั้นๆ จากข้อเท็จจริงดังกล่าว จึงไม่อาจฟังได้ว่า บริเวณที่พิพาทตกเป็นที่สาธารณประโยชน์โดยสภาพการใช้ประโยชน์ร่วมกันแต่อย่างใด เนื่องจาก ไม่มีการใช้ประโยชน์ร่วมกันตามที่ราษฎรบ้านหนองสะแบงตั้งใจไว้ และแม้ว่าจะมีการกล่าวอ้างว่า ราษฎรบ้านหนองสะแบงพร้อมใจกันสงวนหวงห้ามที่ดินบริเวณนั้นไว้เพื่อใช้ประโยชน์ร่วมกันก็ตาม แต่ถ้ามองได้ว่าเป็นการสงวนหวงห้ามตามอำนาจหน้าที่ที่กฎหมายกำหนดไว้ ทั้งยังไม่มีข้อเท็จจริงว่า มีการสงวนหวงห้ามโดยส่วนราชการใด หรือตามกฎหมายใด บริเวณที่พิพาทจึงไม่มีลักษณะของการเป็นที่สาธารณประโยชน์โดยผลของกฎหมาย ประกอบกับโดยสภาพของที่ดินแล้วไม่ปรากฏว่า บริเวณที่พิพาทมีลักษณะทางธรรมชาติเป็นที่สาธารณประโยชน์แต่อย่างใด กรณีจึงเห็นได้ว่า เมื่อได้พิจารณาจากปัจจัยหนึ่งปัจจัยใดของการเป็นที่สาธารณประโยชน์ในที่ดินบริเวณที่พิพาท ไม่ว่าจะเป็นโดยสภาพธรรมชาติของที่ดินเอง หรือเป็นโดยสภาพการเข้าใช้ประโยชน์ร่วมกันของ ประชาชน หรือจะเป็นโดยผลของกฎหมายเนื่องจากมีการสงวนหวงห้ามตามกฎหมายก็ตาม ล้วนแล้วแต่ไม่มีข้อเท็จจริงใดที่สนับสนุนให้ฟังได้ว่า บริเวณที่พิพาทมีสถานะทางกฎหมายเป็นที่ สาธารณประโยชน์แต่อย่างใดทั้งสิ้น

สำหรับทะเบียนที่ดินสาธารณประโยชน์ ตำบลบ้านแท่น อำเภอบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น ลำดับที่ ๓๗ ที่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ และผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๓ กล่าวอ้างว่า ทะเบียนที่ดินสาธารณประโยชน์ดังกล่าวเป็นทะเบียนที่ดินสาธารณประโยชน์ฉบับที่คัดลอกขึ้นใหม่เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๑๒ เนื่องจากทะเบียนที่ดินสาธารณประโยชน์เดิมถูกไฟไหม้หมดทั้งฉบับเมื่อประมาณ ๕๐ ปี มาแล้ว เมื่อครั้งที่มีไฟไหม้ที่ว่าการอำเภอชนบท นั้น เห็นว่า กรมที่ดินได้ชี้แจงเกี่ยวกับ

/ขั้นตอน...

ขั้นตอน วิธีการ และระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำทะเบียนที่ดินสาธารณะประโยชน์ ที่ถูกต้องว่า ในระยะเริ่มแรกได้มีหนังสือกระทรวงมหาดไทย ที่ ๒๒๐/๒๔๙๑ ลงวันที่ ๒๙ กรกฎาคม ๒๔๙๑ สั่งการให้จังหวัดพิจารณาตรวจสอบทะเบียนที่ดินหวงห้ามและหนองน้ำ สาธารณะภายในท้องที่ว่า มีการออกทับหรือเหลื่อมล้ำที่ดินเอกชนที่ได้ครอบครองก่อนประกาศ หรือไม่ แล้วจัดทำทะเบียนว่ามีกี่แห่งอยู่ในท้องที่ใด หมู่ใด ตำบลใด ได้ประกาศหวงห้ามไว้ตั้งแต่ เมื่อใด และมีหนังสือกระทรวงมหาดไทย ที่ ๓๕๓/๒๔๙๒ ลงวันที่ ๒ กันยายน ๒๔๙๒ ได้สั่งการ ให้จังหวัดนำที่ดินสาธารณะประโยชน์ซึ่งไม่ปรากฏหลักฐานการหวงห้าม หรือทางราชการ มิได้หวงห้ามแต่ได้กลายเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินตามกฎหมายแล้วขึ้นทะเบียนเอาไว้เป็น หลักฐาน ยกเว้นที่ดินสาธารณะประโยชน์ซึ่งใช้เป็นทางคมนาคมที่เกิดขึ้นโดยสภาพ โดยให้จัดทำ จำนวน ๓ ชุด หรือ ๔ ชุด เก็บรักษาไว้ที่กิ่งอำเภอ อำเภอ และจังหวัด และจัดส่งไปยัง กรมมหาดไทย ๑ ชุด รวมทั้งได้มีหนังสือกระทรวงมหาดไทย ที่ มท ๐๖๐๔/ว. ๑๙๗ ลงวันที่ ๑๘ เมษายน ๒๕๑๐ สั่งการให้จังหวัดส่งอำเภอและกิ่งอำเภอจัดทำขึ้น ๓ ชุด เก็บรักษาที่กิ่งอำเภอ หรือที่อำเภอ และที่จังหวัดแห่งละ ๑ ชุด จัดส่งไปยังกรมที่ดิน ๑ ชุด ดังนั้น การจัดทำทะเบียน ที่ดินสาธารณะประโยชน์ จึงเริ่มมีข้อสั่งการจากกระทรวงมหาดไทยให้จัดทำครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๙๑ เป็นต้นมา และหากมีการดำเนินการตามขั้นตอนและวิธีการในการจัดทำทะเบียนที่ดิน สาธารณะประโยชน์ตามข้อสั่งการของกระทรวงมหาดไทยแล้ว จะต้องมิฉะนั้นของทะเบียนที่ดิน สาธารณะประโยชน์แปลง “โคกดอนหัน” เก็บไว้ที่กรมที่ดินและสำนักงานที่ดินจังหวัดขอนแก่น อย่างน้อยแห่งละ ๑ ฉบับ เพื่อเป็นการยืนยันว่า มีการจัดทำทะเบียนที่ดินสาธารณะประโยชน์แปลง ดังกล่าวจริง เมื่อกรมที่ดินและสำนักงานที่ดินจังหวัดขอนแก่น ซึ่งเป็นผู้มีหน้าที่ดูแลรักษาฉบับ ทะเบียนที่ดินสาธารณะประโยชน์ตามหนังสือสั่งการนั้นชี้แจงต่อศาลว่า ไม่มีฉบับของทะเบียน ที่ดินสาธารณะประโยชน์ ตำบลบ้านแท่น อำเภอบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น ลำดับที่ ๓๗ จัดเก็บไว้ แต่อย่างไรก็ดี กรณีจึงไม่อาจฟังได้ว่า มีต้นฉบับของทะเบียนที่ดินสาธารณะประโยชน์แปลง “โคกดอนหัน” เก็บอยู่ที่อำเภอบทซึ่งเดิมอยู่ในเขตอำเภอบ้านไผ่ และไม่อาจฟังได้ตามข้ออ้างของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ และผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๓ ว่า ทะเบียนที่ดินสาธารณะประโยชน์ดังกล่าวคัดลอกขึ้นใหม่เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๑๒ เนื่องจากทะเบียนที่สาธารณประโยชน์ฉบับเดิมที่ถูกไฟไหม้เมื่อประมาณ ๕๐ ปี มาแล้วได้ เนื่องจากไม่มีทะเบียนที่สาธารณประโยชน์ฉบับใดใช้เป็นต้นฉบับเพื่อทำการคัดลอกได้ โดยเฉพาะ ข้ออ้างที่ว่า เป็นการคัดลอกจากฉบับเดิมที่ถูกไฟไหม้ ด้วยเหตุที่ต้นฉบับที่อ้างว่าถูกไฟไหม้ ย่อมไม่มีข้อมูลใดเหลือจากการถูกไฟไหม้ให้คัดลอกได้ ประกอบกับกระทรวงมหาดไทยเริ่มให้มีการจัดทำทะเบียนที่ดินสาธารณะประโยชน์ครั้งแรกตามหนังสือกระทรวงมหาดไทย ที่ ๒๒๐/๒๔๙๑ ลงวันที่ ๒๙ กรกฎาคม ๒๔๙๑ ที่ได้สั่งการให้จังหวัดจัดทำทะเบียนที่ดินสาธารณะประโยชน์ไว้เป็น

/หลักฐาน...

หลักฐานเท่านั้น นอกจากนี้แล้ว ทะเบียนที่สาธารณประโยชน์เป็นทะเบียนที่เจ้าหน้าที่จัดทำขึ้น เพื่อบันทึกรายการเกี่ยวกับที่ดินสาธารณประโยชน์เพื่อให้ทราบว่า ในจังหวัดหนึ่งๆ หรืออำเภอหนึ่งๆ หรือตำบลหนึ่งๆ มีที่ดินสาธารณประโยชน์เป็นจำนวนเท่าใด อยู่ที่ไหน มีเนื้อที่เท่าใด ใช้เพื่อประโยชน์อย่างไร โดยมีข้อความบ่งบอกถึงสาระสำคัญเกี่ยวกับที่ตั้งของที่ดิน เขตและเนื้อที่ ผู้ที่ทำการหวงห้าม ความประสงค์ในการหวงห้าม วัน เดือน ปี ที่หวงห้าม นามของผู้ลงทะเบียน แต่กลับปรากฏว่า ทะเบียนที่ดินสาธารณประโยชน์ ตำบลบ้านแท่น อำเภอบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น ลำดับที่ ๓๗ ระบุแต่เพียงว่า เป็นที่สาธารณประโยชน์แปลง “โคกดอนหัน” มิได้ระบุรายละเอียดใดๆ ทั้งสภาพที่ดิน สภาพการใช้ประโยชน์ การสงวนหวงห้าม และประวัติความเป็นมาของที่ดิน ตามที่หนังสือกระทรวงมหาดไทย ที่ มท ๐๖๐๔/ว. ๑๙๗ ลงวันที่ ๑๘ เมษายน ๒๕๑๐ กำหนด คงระบุไว้เพียงจำนวนเนื้อที่ ๑๓๑ ไร่ ๑ งาน เท่านั้น กรณีจึงไม่อาจรับฟังได้ว่า ทะเบียนที่ดินสาธารณประโยชน์ดังกล่าว เป็นทะเบียนสำหรับที่ดินที่เป็นที่สาธารณประโยชน์จริง และไม่อาจนำทะเบียนที่ดินสาธารณประโยชน์ดังกล่าวมาใช้อ้างว่าบริเวณที่พิพาทเป็นที่สาธารณประโยชน์ได้ สอดคล้องกับความเห็นของคณะกรรมการตรวจสอบข้อเท็จจริงตามคำสั่งจังหวัดขอนแก่น ที่ ๓๙๓/๒๕๔๕ ลงวันที่ ๓๐ มกราคม ๒๕๔๕ ซึ่งจังหวัดขอนแก่นรายงานความเห็นของคณะกรรมการดังกล่าวต่ออธิบดีกรมที่ดิน ปรากฏตามหนังสือจังหวัดขอนแก่น ที่ ขก ๐๐๒๒/๑๑๔๓๑ ลงวันที่ ๑๗ เมษายน ๒๕๔๕ ว่า ข้อเท็จจริงยังไม่เป็นที่ยุติว่า ทะเบียนที่ดินสาธารณประโยชน์ ลำดับดังกล่าวเป็นที่สาธารณประโยชน์แปลง “โคกดอนหัน” จริงหรือไม่ ทั้งไม่ปรากฏหลักฐานเอกสารที่เกี่ยวข้องอื่นๆ ให้สามารถใช้เป็นหลักฐานในการตรวจสอบได้ จากข้อเท็จจริงดังกล่าว จึงไม่อาจรับฟังได้ว่ามีการขึ้นทะเบียนบริเวณที่พิพาทเป็นที่สาธารณประโยชน์ตามที่ปรากฏในทะเบียนที่ดินสาธารณประโยชน์ ตำบลบ้านแท่น อำเภอบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น ลำดับที่ ๓๗ แต่อย่างใด แต่กรณีจะเป็นเช่นใดก็ตาม การที่จะมีการจัดทำทะเบียนที่ดินสาธารณประโยชน์ขึ้นได้จะต้องมีข้อเท็จจริงฟังเป็นที่ยุติก่อนว่า ที่ดินบริเวณดังกล่าวเป็นที่สาธารณประโยชน์ไม่ว่าจะโดยสภาพการใช้ร่วมกัน หรือจะเป็นโดยผลของกฎหมายด้วยการสงวนหวงห้ามก็ตาม แต่หากเป็นการจัดทำทะเบียนที่ดินสาธารณประโยชน์ในบริเวณที่ดินที่ฟังมิได้ว่าเป็นที่สาธารณประโยชน์ การจัดทำทะเบียนที่ดินสาธารณประโยชน์ก็มิได้มีผลให้ที่ดินนั้นเป็นที่สาธารณประโยชน์ไปได้

ส่วนบันทึกข้อตกลงเมื่อวันที่ ๑๒ มีนาคม ๒๕๔๕ ระหว่าง ตัวแทนราษฎรบ้านหนองสะแบง กับตัวแทนราษฎรผู้ครอบครองที่สาธารณประโยชน์แปลง “โคกดอนหัน” เมื่อวันที่ ๑๒ มีนาคม ๒๕๔๕ โดยมีข้อความว่า ทั้งสองฝ่ายตกลงกันให้ราษฎรที่มีหลักฐาน ส.ค. ๑ จำนวน ๒๕ ราย สามารถออกโฉนดที่ดินได้ตามหลักฐาน ส.ค. ๑ สำหรับราษฎรที่ไม่มีหลักฐาน ส.ค. ๑

/จำนวน...

จำนวน ๒๔ ราย หรือมากกว่านั้น ให้ถือว่าเป็นผู้ครอบครองที่สาธารณประโยชน์ และไม่สามารถออกเอกสารสิทธิในที่ดินได้ ทั้งสองฝ่ายตกลงให้กันที่ดินส่วนนี้เป็นที่สาธารณประโยชน์และให้ออกหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวงต่อไป และให้ราษฎรที่ไม่มีหลักฐาน ส.ค. ๑ ออกไปจากที่พิพาทภายในระยะเวลา ๔ ปี นับแต่วันที่ทำบันทึกข้อตกลงนี้ หากพ้นกำหนดแล้วราษฎรกลุ่มดังกล่าวไม่ยินยอมออกไปจากที่ดินให้ผู้ปกครองท้องถิ่นดำเนินการตามกฎหมาย นั้น เห็นว่า บันทึกข้อตกลงดังกล่าวเป็นสัญญาประนีประนอมยอมความตามนัยมาตรา ๘๕๐ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ที่มีผลบังคับได้เฉพาะกับคู่กรณีที่ร่วมลงลายมือชื่อตกลงกันเท่านั้น ไม่มีผลผูกพันบุคคลผู้ที่ไม่ได้ร่วมลงนามในบันทึกดังกล่าวด้วยแต่อย่างใด ทั้งการเกิดเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินประเภททรัพย์สินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกัน โดยการยกให้หรืออุทิศให้จะต้องเป็นกรณีที่บุคคลผู้ซึ่งครอบครองทำประโยชน์ที่ดินได้แสดงเจตนาที่จะยกหรืออุทิศที่ดินของตนให้แก่รัฐ เมื่อผู้ฟ้องคดีมิได้ลงลายมือชื่อในบันทึกข้อตกลงดังกล่าว หรือทำสัญญายกที่ดินที่ได้ครอบครองทำประโยชน์ให้เป็นสาธารณประโยชน์ ทั้งผู้ฟ้องคดีก็ได้ปล่อยให้ประชาชนทั่วไปสามารถเข้าไปใช้ประโยชน์ในที่ดินได้ กรณีจึงไม่อาจถือได้ว่า ที่พิพาทตกเป็นที่สาธารณประโยชน์โดยการอุทิศให้ไม่ว่าจะโดยตรงหรือโดยปริยายก็ตาม

เมื่อได้วินิจฉัยแล้วว่า ที่พิพาทมิได้มีสถานะทางกฎหมายเป็นที่สาธารณประโยชน์ และโดยที่ที่พิพาทยังมิได้ตกเป็นกรรมสิทธิ์ของผู้ใด เนื่องจากยังไม่มีเอกสารสิทธิในที่ดินตามประมวลกฎหมายที่ดินเป็นโฉนดที่ดิน กรณีจึงต้องถือว่าที่พิพาทเป็นที่ดินของรัฐตามมาตรา ๒ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน ซึ่งที่พิพาทที่เป็นที่ดินของรัฐดังกล่าว เมื่อมิใช่ที่สาธารณประโยชน์ซึ่งเป็นทรัพย์สินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกันตามมาตรา ๑๓๐๔ (๒) แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และไม่มีข้อเท็จจริงว่าเป็นทรัพย์สินที่ใช้เพื่อประโยชน์ของแผ่นดินโดยเฉพาะตามมาตรา ๑๓๐๔ (๓) แห่งประมวลกฎหมายดังกล่าว ที่พิพาทจึงเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินประเภทที่รกร้างว่างเปล่า ตามมาตรา ๑๓๐๔ (๑) แห่งประมวลกฎหมายฉบับเดียวกัน ซึ่งมาตรา ๑๓๓๔ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บัญญัติว่า ที่ดินรกร้างว่างเปล่า และที่ดินซึ่งมีผู้เวนคืนหรือทอดทิ้งหรือกลับมาเป็นของแผ่นดินโดยประการอื่นตามกฎหมายที่ดินนั้น ท่านว่าบุคคลอาจได้มาตามกฎหมายที่ดิน ซึ่งมาตรา ๓ (๑) แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน ได้บัญญัติให้บุคคลย่อมมีกรรมสิทธิ์ในที่ดินด้วยการได้มาซึ่งโฉนดที่ดินตามประมวลกฎหมายที่ดิน และมาตรา ๕๖ แห่งประมวลกฎหมายดังกล่าวได้บัญญัติให้หลักเกณฑ์การออกโฉนดที่ดินให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง ซึ่งข้อ ๑๔ ของกฎกระทรวง ฉบับที่ ๔๓ (พ.ศ. ๒๕๓๗) ออกตามความในพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. ๒๕๓๗ กำหนดว่า ที่ดินที่จะออกโฉนดที่ดินต้องเป็นที่ดินที่ผู้มีสิทธิในที่ดินได้ครอบครองและทำประโยชน์แล้ว และเป็นที่ดินที่สามารถออก

/โฉนดที่ดิน...

โฉนดที่ดินได้ตามกฎหมาย ดังนั้น หากที่พิพาทเป็นที่ดินซึ่งไม่ต้องห้ามมิให้ออกโฉนดที่ดินตามกฎหมาย และมีผู้ครอบครองทำประโยชน์ในที่พิพาทโดยชอบ ผู้ครอบครองและทำประโยชน์ในที่พิพาทอาจได้สิทธิในที่ดินนั้นได้ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ประมวลกฎหมายที่ดินกำหนดได้ และเมื่อได้วินิจฉัยแล้วว่า ที่พิพาทมิได้มีสถานะทางกฎหมายเป็นที่สาธารณประโยชน์ ดังนั้น การที่ผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสามดำเนินการรังวัดเพื่อที่จะออกหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวง ในที่ดินส่วนที่ผู้ฟ้องคดีครอบครองทำประโยชน์ เนื้อที่ประมาณ ๑ ไร่ ๒ งาน ๘ ตารางวา โดยเห็นว่าเป็นส่วนหนึ่งของที่ดินสาธารณประโยชน์แปลง “โคกดอนหัน” จึงเป็นการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย และโดยที่ผู้ฟ้องคดีนำคดีมาฟ้องต่อศาลเพื่อขอให้ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งเพิกถอนการรังวัดออกหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวง ส่วนที่ทับที่ดินของผู้ฟ้องคดี ซึ่งเป็นคำขอที่แปลความได้ว่า ขอให้ศาลกำหนดคำบังคับเพื่อห้ามมิให้ผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสามออกหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวงในที่พิพาท ศาลจึงมีอำนาจกำหนดคำบังคับได้ตามมาตรา ๗๒ วรรคหนึ่ง (๑) แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ โดยห้ามมิให้ผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสามออกหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวงในที่พิพาทอีกต่อไป

สำหรับผลการอ่าน แปล ตีความภาพถ่ายทางอากาศบริเวณที่พิพาทตามคำสั่งศาลที่ปรากฏว่า เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๗ ที่พิพาทมีสภาพพื้นที่ทั้งหมดปรากฏเป็นป่าผลัดใบ (F2) ซึ่งอาจหมายความว่า ในปี พ.ศ. ๒๕๔๗ ขณะเวลาที่มีการนำเครื่องบินขึ้นถ่ายภาพทางอากาศ โดยกรมแผนที่ทหาร สภาพที่พิพาทไม่มีร่องรอยการทำประโยชน์ ซึ่งมีผลต่อกรณีปัญหาแต่เพียงว่า มีการครอบครองทำประโยชน์ในที่พิพาทมาก่อนที่ประมวลกฎหมายที่ดินใช้บังคับหรือไม่เท่านั้น มิได้มีความหมายว่าพื้นที่พิพาทจะกลายเป็นที่สาธารณประโยชน์ไปด้วยเหตุที่ไม่มีการทำประโยชน์แต่อย่างใด

สำหรับกรณีที่ผู้ฟ้องคดีมีคำขอในชั้นทำคำคัดค้านคำให้การ ให้ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ ดำเนินการออกโฉนดที่ดินในที่พิพาทให้แก่ผู้ฟ้องคดี นั้น เห็นว่า ข้อ ๔๘ วรรคหนึ่ง แห่งระเบียบของที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุด ว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๓ กำหนดว่า คำคัดค้านคำให้การของผู้ฟ้องคดีให้มีได้เฉพาะในประเด็นที่ได้ยกขึ้นกล่าวในคำฟ้อง คำให้การ หรือที่ศาลกำหนด วรรคสอง กำหนดว่า ถ้าผู้ฟ้องคดีทำคำคัดค้านคำให้การโดยมีประเด็นหรือคำขอเพิ่มขึ้นใหม่ต่างจากคำฟ้อง คำให้การ หรือที่ศาลกำหนด ให้ศาลสั่งไม่รับประเด็นหรือคำขอใหม่นั้นไว้พิจารณา เมื่อคำขอให้ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ ดำเนินการออกโฉนดที่ดินในที่พิพาทให้แก่ผู้ฟ้องคดีเป็นคำขอเพิ่มขึ้นใหม่ที่ต่างจากคำฟ้องเดิม ประกอบกับมีข้อเท็จจริงตามคำชี้แจงของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ ว่า ผู้ฟ้องคดียังมิได้ยื่นคำขอออกโฉนดที่ดินในที่พิพาทต่อผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ แต่อย่างใด ศาลจึงไม่อาจรับคำขอดังกล่าวของผู้ฟ้องคดีไว้พิจารณาได้

/ศาลปกครองชั้นต้น...

ศาลปกครองชั้นต้นพิพากษาห้ามมิให้ผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสามออกหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวง (น.ส.ล.) ในที่พิพาทที่ผู้ฟ้องคดีครอบครองทำประโยชน์อีกต่อไป ส่วนคำขออื่นนอกจากนี้ให้ยก

ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ และผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๓ อุทธรณ์ว่า ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ และผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๓ เพิ่งค้นพบเอกสารที่เกี่ยวข้อง คือ หลักฐานหนังสือประวัติศาสตร์ (หนังสือใบบอก) เขียนโดย นายสนอง คลังพระศรี เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๒๙ ชื่อเรื่องพื้นเมืองชลบท : ชำระและบันทึกประวัติศาสตร์อำเภอชนบท จังหวัดขอนแก่น ได้รวบรวมประวัติความเป็นมาของอำเภอชนบทไว้ตั้งแต่อดีต โดยเนื้อหาของหนังสือมีที่มาจากกองจดหมายเหตุแห่งชาติ และข้อมูลจากคนในพื้นที่อำเภอชนบท โดยได้กล่าวถึงสภาพของอำเภอชนบทไว้ว่า ที่ว่าการอำเภอชนบทได้ถูกไฟไหม้เมื่อประมาณต้นเดือนกรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๘๓ ทำให้ทรัพย์สินและเอกสารเสียหายทั้งหมด จึงได้มีการจัดทำขึ้นใหม่ โดยเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๘๒ ก่อนที่อำเภอจะถูกไฟไหม้ ปลัดจังหวัดขอนแก่นมาตรวจราชการในพื้นที่อำเภอชนบท ตามหนังสือราชการกรมมหาดไทย ที่ ๒ ข ๕๓/๒๔๘๒ ลงวันที่ ๒๑ ตุลาคม ๒๔๘๒ หัวข้อ ๒. ว่าด้วยระเบียบการงาน ข้อ ๑๐ ทะเบียนที่ดินรกร้างว่างเปล่าระบุข้อความว่า เดิมทะเบียนที่ดินซึ่งกรมการอำเภอได้ประกาศหวงห้ามไว้เป็นที่สาธารณประโยชน์ (ตามตราน้อย ที่ ๒๐๐/๑๔๕๖๐ ลงวันที่ ๑๗/๑๑/๒๔๗๕) แล้ว ภายหลังการใช้พระราชบัญญัติที่ดินรกร้างว่างเปล่าซึ่งรัฐบาลหวงห้าม พ.ศ. ๒๔๗๘ มาแล้ว ตามระเบียบกระทรวงที่ ๒๕๐/๒๔๗๙ ลงวันที่ ๒๑/๙/๒๔๗๙ จะต้องยกเอาที่ดินที่หวงห้ามไว้เดิมมาลงทะเบียนเล่มใหม่ไว้เป็นหลักฐานอีกเล่มหนึ่ง แต่บางอำเภอยังมิได้จัดการตรวจสอบคัดเอามาลงไว้เลย ซึ่งเป็นเวลาล่วงเลยมานานแล้ว จึงได้แนะนำสั่งให้จัดการคัดลงทะเบียนเล่มใหม่เสร็จสิ้นโดยเร็ว และให้สำเนาทะเบียนส่งไปให้จังหวัดเก็บเป็นหลักฐานด้วย ๑ ชุด ตามระเบียบนั้นต่อไป จากนั้น เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๘๖ อำเภอชนบทได้ถูกยุบเป็นตำบลไปขึ้นกับอำเภอบ้านไผ่ และเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๐๙ ได้มีการจัดตั้งเป็นอำเภอชนบทอีกครั้ง คดีนี้ หลังจากที่ศาลปกครองชั้นต้น (ศาลปกครองขอนแก่น) ได้มีคำพิพากษาแล้ว ต่อมาเมื่อประมาณต้นเดือนพฤษภาคม ๒๕๖๐ ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ และผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๓ ได้รับสำเนาทะเบียนที่สาธารณประโยชน์อีกหนึ่งฉบับ โดยนายสมชาย ปะนัดเท ผู้ใหญ่บ้านหนองสะแบง หมู่ที่ ๘ ตำบลห้วยแก อำเภอชนบท จังหวัดขอนแก่น คนปัจจุบัน ได้รับมอบจากผู้ใหญ่บ้านเดิมที่ส่งต่อกันมาตั้งแต่เมื่อครั้งนายจันทร์ จันทร์หนองแวง ดำรงตำแหน่งผู้ใหญ่บ้านก่อนปี พ.ศ. ๒๕๑๑ เป็นสำเนาทะเบียนที่ดินสาธารณสมบัติของแผ่นดิน (ประเภทราษฎรใช้ร่วมกัน) อำเภอบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น ลำดับที่ ๓๗ ตำบลบ้านแท่น หมู่ ๑๗ ซึ่งต่อมาตำบลบ้านแท่น ถูกแบ่งแยกส่วนหนึ่งไปเป็น ตำบลห้วยแก ในปัจจุบัน ระบุทิศเหนือ ๑๐ เส้น จดนานายยม ทิศใต้ ๑๐ เส้น จดทาง ทิศตะวันออก ๑๒ เส้น ๑๐ วา จดนานายไหลและทางสายโทรเลข ทิศตะวันตก ๑๒ เส้น ๑๐ วา จดทาง เนื้อที่ ๑๓๑ ไร่ ๑ งาน โดยมีเจ้าพนักงานปกครอง ๖

/รักษาราชการ...

รักษาราชการแทนนายอำเภอบ้านไผ่ ลงชื่อรับรองความถูกต้องมีอยู่จริงของทะเบียนดังกล่าว ซึ่งมีรายละเอียดตรงกันกับสำเนาทะเบียนที่สาธารณประโยชน์ฉบับที่เก็บไว้ที่อำเภอชนบท อันเป็นหลักฐานที่แสดงให้เห็นได้ว่า ที่ดินได้ขึ้นทะเบียนเป็นที่สาธารณประโยชน์ ประเภทพลเมือง ใช้เลี้ยงสัตว์ร่วมกันมานานแล้ว

นอกจากนี้ น.ส. ๓ ก. เลขที่ ๗๘๖ เลขที่ดิน ๓ ตำบลห้วยแก อำเภอชนบท จังหวัดขอนแก่น ซึ่งตั้งอยู่ทางทิศใต้ของที่ดินสาธารณประโยชน์แปลงพิพาท ได้ระบุข้างเคียงด้านทิศตะวันตกว่า เป็นที่สาธารณประโยชน์ และที่ดิน น.ส. ๓ ก. เลขที่ ๗๘๕ เลขที่ดิน ๒ ตำบลห้วยแก อำเภอชนบท จังหวัดขอนแก่น ปัจจุบันเปลี่ยนเป็นโฉนดที่ดินเลขที่ ๘๘๕๘ ตำบลห้วยแก อำเภอชนบท จังหวัดขอนแก่น ซึ่งอยู่ติดกับที่ดินตาม น.ส. ๓ ก. เลขที่ ๗๘๖ โดยทางทิศตะวันตก ระบุข้างเคียงด้านทิศเหนือเป็น “ที่สาธารณประโยชน์” และ น.ส. ๓ ก. เลขที่ ๒๐๕๔ ตำบลห้วยแก อำเภอชนบท จังหวัดขอนแก่น ปัจจุบันเป็นโฉนดที่ดินเลขที่ ๘๘๕๙ ตำบลห้วยแก อำเภอชนบท จังหวัดขอนแก่น ซึ่งแบ่งแยกมาจากที่ดิน น.ส. ๓ ก. เลขที่ ๗๘๕ (แปลงทิศตะวันออก) ก็ได้ระบุข้างเคียง ด้านทิศเหนือเป็น “ที่สาธารณประโยชน์” เช่นเดียวกัน ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ และผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๓ ขอยืนยันว่า ที่ดินสาธารณประโยชน์ โคกดอนหันที่พิพาท เนื้อที่ ๑๗๑ ไร่ ๓ งาน ๕๔ ตารางวา (มากกว่าเนื้อที่โดยประมาณที่ระบุไว้ในทะเบียนที่สาธารณประโยชน์ที่คัดลอกไว้จากต้นฉบับที่ถูกไฟไหม้ ปรากฏตามทะเบียนที่สาธารณประโยชน์ที่นายสมชาย นำมามอบให้องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยแก ที่ระบุเนื้อที่ ๑๓๑ ไร่ ๑ งาน) นั้น มีนายพิมพ์ พลัดศรีช่วย ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน อายุ ๗๕ ปี นายจันทร์ อติดีผู้ใหญ่บ้าน อายุ ๖๙ ปี และนางบุญมา เคนคำภา อายุ ๖๘ ปี ราษฎรที่เกิดและอาศัยอยู่ที่บ้านหนองสะแบง ตำบลห้วยแก อำเภอชนบท จังหวัดขอนแก่น ได้ให้ถ้อยคำกับคณะกรรมการตรวจสอบข้อเท็จจริงตามคำสั่งอำเภอชนบท ที่ ๙๖/๒๕๓๓ ลงวันที่ ๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๓ ปรากฏตามบันทึกถ้อยคำเมื่อวันที่ ๒ พฤษภาคม ๒๕๓๓ ว่าที่บริเวณดังกล่าว ชาวบ้านหนองสะแบง ได้ร่วมกันสงวนไว้เป็นทำเลเลี้ยงสัตว์มานานแล้ว ซึ่งก่อนหน้านี้ นางบุญมาก็ได้ให้ถ้อยคำกับคณะกรรมการชุดดังกล่าว เมื่อวันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๓๓ ว่าที่ดินแปลงดังกล่าว ได้มีการสงวนไว้เป็นทำเลเลี้ยงสัตว์ร่วมกันมาตั้งแต่ ๖๓ ปีมาแล้ว แต่ต่อมาพวกราษฎรบ้านแวงใหญ่ อำเภอแวงใหญ่ ได้บุกรุกเข้าไปทำประโยชน์มาได้ ๓๕ ปีแล้ว จึงเป็นหลักฐานยืนยันได้ว่ากรมการอำเภอชนบทได้มีการสงวนหวงห้ามที่ดินรกร้างว่างเปล่าในพื้นที่ให้เป็นที่สาธารณประโยชน์พิพาท เพื่อให้ประชาชนได้ใช้ประโยชน์ร่วมกัน มาตั้งแต่ก่อนปี พ.ศ. ๒๔๗๘ อันเป็นการสงวนหวงห้ามก่อนจะมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติว่าด้วยการหวงห้ามที่ดินรกร้างว่างเปล่าอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน พุทธศักราช ๒๔๗๘ ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ และผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๓ เห็นว่า สำเนาทะเบียนที่สาธารณประโยชน์ดังกล่าวข้างต้นได้คัดลอกต่อเนื่องกันมาหลายครั้ง และมีจัดเก็บไว้ที่ทำการผู้ใหญ่บ้านหนองสะแบง ตำบลห้วยแก อำเภอชนบท จังหวัดขอนแก่น

/และจัดเก็บไว้...

และจัดเก็บไว้ ณ ที่ว่าการอำเภอชนบท อันเป็นสถานที่ราชการ มีรายการตรงกัน ย่อมน่าเชื่อถือได้ว่า เป็นทะเบียนที่สาธารณประโยชน์ที่ได้คัดลอกไว้จากต้นฉบับเดิมก่อนที่จะถูกไฟไหม้ และถึงแม้จะไม่ได้คัดลอกจากต้นฉบับ แต่ในเอกสารหนังสือประวัติความเป็นมาของอำเภอชนบทที่ได้ระบุว่า มีการจัดทำเอกสารหลักฐานทางราชการขึ้นมาใหม่แทนเอกสารเดิมที่ถูกไฟไหม้ ซึ่งในส่วนของ การจัดทำทะเบียนที่สาธารณประโยชน์ขึ้นมาใหม่ในขณะนั้น สามารถที่จะอาศัยข้อเท็จจริง จากคนพื้นที่ ผู้ใหญ่บ้าน กำนันตำบล เป็นผู้ให้ข้อมูล รวมถึงข้อเท็จจริงที่ปรากฏอยู่ในพื้นที่ ก็สามารถที่จะจัดทำทะเบียนที่สาธารณประโยชน์ขึ้นมาได้โดยตามมาตรา ๑๑๔ แห่งพระราชบัญญัติ ลักษณะปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช ๒๔๕๗ ได้บัญญัติให้กรมการอำเภอทำบัญชีมีทะเบียนไว้ ที่ว่าการอำเภอ ซึ่งสอดคล้องกับทะเบียนที่สาธารณประโยชน์ตามที่กล่าวถึงข้างต้น ซึ่งระบุว่า ได้ส่งมอบหมายให้โดยกระทรวงมหาดไทย โดยจัดทำขึ้นเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๘๔ ซึ่งเป็นปีที่หลังเกิด ไฟไหม้อำเภอชนบทไปแล้ว ๑ ปี และผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ และผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๓ ได้ดำเนินการดูแล คุ้มครองรักษาที่สาธารณประโยชน์ตามที่กำหนดไว้ตามมาตรา ๑๒๒ ของพระราชบัญญัติดังกล่าว โดยในการส่งมอบหมายก่อนปี พ.ศ. ๒๔๗๘ ไม่จำเป็นต้องมีรูปแบบแต่อย่างใด เพียงแต่นายอำเภอจัดทำทะเบียนคุมไว้และประกาศให้ชาวบ้านทราบ ก็เพียงพอแล้ว จึงเห็นว่าทะเบียน ที่สาธารณประโยชน์ แปลงที่ ๓๗ ตำบลบ้านแท่น อำเภอบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น ที่พิพาทเป็น แปลงเดียวกันกับที่สาธารณประโยชน์ แปลงที่ ๔๓ ตำบลบ้านแท่น อำเภอชนบท จังหวัด ขอนแก่น เป็นทะเบียนสำหรับที่ดินที่เป็นที่สาธารณประโยชน์จริง

สำหรับกรณีมีราษฎรบ้านแวงใหญ่เข้าไปครอบครองทำประโยชน์มีหนังสือแสดง สิทธิในที่ดินตามประมวลกฎหมายที่ดินเป็นโฉนดที่ดิน ๒๔ แปลง มี น.ส. ๓ ก. ๑ แปลง และอีก ๑ แปลง มีหลักฐานที่ดินเป็น น.ส. ๓ ที่เหลือมีการแจ้งแบบแจ้งการครอบครองที่ดิน (ส.ค. ๑) นั้น เมื่อวันที่ ๖ ตุลาคม ๒๕๓๑ ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ได้รับหนังสือจากนายเสน ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ ๘ ตำบลห้วยแก ในขณะนั้น ได้คัดค้านการออก น.ส. ๓ ก. ในที่ดินสาธารณประโยชน์บ้านป่าโคกเดิม โดยระบุว่า มีราษฎรบ้านแวงใหญ่ บ้านดอนบานไท บ้านหนองแวง อำเภอแวงใหญ่ บางกลุ่มที่ หาประโยชน์ส่วนตัวได้เข้ามาครอบครอง ผู้ใหญ่บ้านพร้อมชาวบ้านก็ได้พยายามเข้าขัดขวางไว้ตลอด มาจนถึงปัจจุบัน ซึ่งกลุ่มคนดังกล่าวจะขอลอกเอกสารสิทธิในที่ดินสาธารณประโยชน์ของหมู่บ้าน ที่ชาวบ้านได้ช่วยกันดูแลรักษาไว้มาโดยตลอด จึงได้ยื่นหนังสือขอคัดค้านการออกเอกสารสิทธิ ของกลุ่มคนอำเภอแวงใหญ่ เหตุที่ชาวบ้านหนองสะแบง ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบลห้วยแก ไม่สามารถเข้าไปใช้ประโยชน์ในที่ดินสาธารณประโยชน์โคกดอนหันได้ตามที่ชาวบ้านดังกล่าวได้ พร้อมใจกันสงวนรักษาไว้เป็นที่สาธารณประโยชน์ ประเภทประชาชนใช้เลี้ยงสัตว์ร่วมกัน นั้น เป็นเพราะว่าถูกชาวบ้านอำเภอแวงใหญ่ เข้ามาบุกรุกยึดถือครอบครองทำกินโดยพลการ ไม่ฟังเสียงคัดค้านจากผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ ๘ และชาวบ้านหมู่ที่ ๘ ตำบล

/ห้วยแก...

ห้วยแก มิใช่เป็นเรื่องที่ชาวบ้านหนองสะแบงไม่ประสงค์จะใช้ที่ดินดังกล่าวเลี้ยงสัตว์ร่วมกัน ซึ่งสอดคล้องกับคำให้การของนางสุด โทอิน อายุ ๘๐ ปี นางก้อน โทอิน อายุ ๘๖ ปี นางจอมศรี สุขสร้อย อายุ ๗๔ ปี และนายบัวศรี โสภา อายุ ๘๐ ปี ชาวบ้านหนองสะแบง ตำบลห้วยแก อำเภอชนบท จังหวัดขอนแก่น ซึ่งได้ให้ถ้อยคำกับองค์การบริหารส่วนตำบลห้วยแก เมื่อวันที่ ๑ พฤษภาคม ๒๕๖๐ ว่า ที่ดินพิพาทแปลงโคกดอนหัน เป็นที่สาธารณประโยชน์ก่อน ปี พ.ศ. ๒๔๙๖ และถูกบุกรุกโดยชาวบ้านนอกพื้นที่ เมื่อประมาณปี พ.ศ. ๒๔๙๘ สอดคล้องกับ บันทึกถ้อยคำพยานบุคคลเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๓๓ ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ และผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๓ จึงเห็นว่าที่ดินบริเวณดังกล่าวตกเป็นที่สาธารณประโยชน์แล้วตั้งแต่เมื่อครั้งนายพิมพา อดีตผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ได้สงวนหวงห้ามไว้ให้เป็นที่สาธารณประโยชน์แล้วก่อน พ.ศ. ๒๔๗๘ และในเวลาต่อมา นายเสน อดีตผู้ใหญ่บ้านซึ่งเริ่มดำรงตำแหน่งเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๑๑ ก็ได้สงวนหวงห้าม ต่อเนื่องมาโดยตลอด การที่ราษฎรแวงใหญ่บุกรุกเข้าทำประโยชน์และแจ้งการครอบครอง ที่ดินให้กับตนเองก็ไม่ก่อให้เกิดสิทธิขึ้นใหม่แก่ผู้แจ้งแต่ประการใด โดยเฉพาะผู้ฟ้องคดีที่อ้างว่า ตนครอบครองทำประโยชน์ต่อเนื่องมาโดยตลอดก่อน พ.ศ. ๒๔๙๖ แต่ไม่ปรากฏหลักฐาน ส.ค. ๑ ในที่ดินบริเวณที่อ้างว่าได้ทำประโยชน์ จึงน่าเชื่อว่าผู้ฟ้องคดีได้บุกรุกเข้าครอบครองทำประโยชน์ ในที่สาธารณประโยชน์ “โคกดอนหัน” นอกจากนี้ จากการสอบปากคำผู้สูงอายุในหมู่บ้าน เพิ่มเติมเมื่อวันที่ ๑ พฤษภาคม ๒๕๖๐ คือนางบุญแถม โคตดา เกิดปี พ.ศ. ๒๔๘๗ อายุ ๗๓ ปี ให้ถ้อยคำไว้ว่า เกิดที่บ้านหนองสะแบง หมู่ที่ ๘ ตำบลห้วยแก อำเภอชนบท จังหวัดขอนแก่น เกิดมาก็เห็นว่าที่พิพาทเป็นพื้นที่ป่าไผ่และมีต้นหัน มีสัตว์ป่าเยอะแยะ ไม่สามารถเข้าไปอยู่ได้ นางบุญแถมจะเข้าไปเก็บของป่าและหน่อไม้เพื่อดำรงชีพ และที่ทำกินตามโฉนดที่ดินของนางบุญแถม ทิศตะวันออกติดที่ดินที่พิพาท ระบุเป็นที่สาธารณประโยชน์ และเมื่อประมาณปี พ.ศ. ๒๔๙๘ จึงได้พบเห็นบุคคลนอกพื้นที่เข้ามาขอทางเข้าที่ดินของนางบุญแถมเพื่อเข้าไปปลูกปอในพื้นที่ พินาศซึ่งเป็นที่สาธารณประโยชน์ ขณะนั้นไม่รู้กฎหมายจึงไม่ได้ไปแจ้งความใดๆ แต่ชาวบ้าน หนองสะแบงได้เข้าไปต่อว่าผู้บุกรุก ซึ่งผู้บุกรุกได้แจ้งว่า เข้ามาทำกิน ไม่ได้ประสงค์จะได้ที่ดิน

สำหรับที่ปรากฏว่ามีการออกเอกสารสิทธิที่ดินแก่ผู้ครอบครองที่ดิน สาธารณประโยชน์พิพาทในปี พ.ศ. ๒๕๔๕ นั้นในเวลาดังกล่าวได้มีผู้ใหญ่บ้านพร้อมชาวบ้าน บ้านห่มห้วย หมู่ที่ ๓ ตำบลห้วยแก และบ้านหนองสะแบง หมู่ที่ ๘ ตำบลห้วยแก ได้คัดค้านการ ออกเอกสารสิทธิเป็นลายลักษณ์อักษร แต่ปรากฏว่าได้มีการออกเอกสารสิทธิภายหลัง จากได้ทำการบันทึกข้อตกลงเมื่อวันที่ ๑๒ มีนาคม ๒๕๔๕ เพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งของ ราษฎรในเรื่องที่ทำกิน ระหว่างกลุ่มชาวบ้านหนองสะแบงที่ได้สงวนหวงห้ามที่พิพาทไว้เป็นที่ สาธารณประโยชน์มาตั้งแต่อดีต กับกลุ่มชาวบ้านอำเภอแวงใหญ่ที่บุกรุกเข้ามาครอบครองที่ดิน ซึ่งในขณะที่มีการทำการบันทึกข้อตกลง ยังไม่ปรากฏหลักฐานชัดเจนเพียงพอที่จะสามารถ

/ยืนยันได้ว่า...

ยืนยันได้ว่าที่พิพาทเป็นที่สาธารณประโยชน์ และน่าเชื่อได้ว่ามีการคลาดเคลื่อนผิดพลาดเป็นการออกเอกสารสิทธิในที่ดินไม่ชอบด้วยกฎหมายซึ่งอาจถูกเพิกถอนได้ เนื่องจากที่บริเวณดังกล่าวเป็นที่สาธารณประโยชน์มาก่อนปี พ.ศ. ๒๔๗๘ ซึ่งก่อนที่จะมีผู้บุกรุกเข้าครอบครองทำประโยชน์โดยประชาชนใช้ประโยชน์เป็นที่ทำเลเลี้ยงสัตว์ จึงเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินตามมาตรา ๑๓๐๔ และตามมาตรา ๑๓๐๖ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บุคคลไม่อาจจะยกอายุความครอบครองขึ้นต่อสู้กับแผ่นดินในเรื่องดังกล่าวได้ แม้หากจะฟังได้ตามที่ผู้ฟ้องคดีกล่าวอ้างว่า ได้เข้าครอบครองและทำประโยชน์ที่ดินพิพาทมาตั้งแต่ประมาณปี พ.ศ. ๒๔๙๖ และได้มีการแจ้ง ส.ค. ๑ ไว้ก็ตาม แต่เมื่อที่พิพาทเป็นที่สาธารณประโยชน์การแจ้ง ส.ค. ๑ ดังกล่าวจึงมิได้ก่อให้เกิดสิทธิขึ้นใหม่แก่ผู้แจ้งตามมาตรา ๕ วรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. ๒๔๙๗ โดยในขณะนี้ที่ดินแปลงที่ได้ออกเอกสารสิทธิไปแล้วอยู่ในระหว่างเสนอเรื่องให้ผู้ว่าราชการจังหวัดขอนแก่น ตรวจสอบสิทธิว่าได้มาโดยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ กระบวนการตรวจสอบความชอบด้วยกฎหมายของการออกเอกสารสิทธิที่ดินบางแปลงยังไม่แล้วเสร็จ ศาลปกครองชั้นต้นจึงยังไม่อาจพิพากษาให้เพิกถอนคำขอรังวัดออกหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวงในบริเวณที่ดินพิพาทได้

สำหรับผลการอ่าน แปล ตีความภาพถ่ายทางอากาศ บริเวณที่ดินพิพาทเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๙๗ นั้น ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ และผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๓ เห็นว่า ภาพถ่ายทางอากาศของกรมแผนที่ทหารไม่ใช่หลักฐานที่จะยืนยันว่า ที่บริเวณดังกล่าวเป็นที่สาธารณประโยชน์หรือไม่ เนื่องจากการเกิดของที่สาธารณประโยชน์แปลง “โคกดอนหัน” ได้เกิดขึ้นตั้งแต่เมื่อครั้งที่นายพิมพา อดีตผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านได้สงวนหวงห้ามไว้ ประกอบกับหลักฐานของกรมการอำเภอชนบทได้ระบุถึงกรณีดังกล่าวว่าได้มีการสงวนหวงห้ามที่ดินไว้ และจากการที่ชาวบ้านได้ใช้ประโยชน์ร่วมกันมาเป็นเวลานานตั้งแต่ก่อนปี พ.ศ. ๒๔๗๘ ที่ดินดังกล่าวย่อมตกเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกันโดยสภาพการใช้ร่วมกันของประชาชนโดยไม่จำเป็นต้องมีพระราชกฤษฎีกาสงวนไว้หรือขึ้นทะเบียนหรือมีเอกสารของทางราชการกำหนดให้เป็นที่สาธารณะแต่อย่างใด นอกจากนั้น ผู้ฟ้องคดีไม่มีหลักฐาน ส.ค. ๑ หรือเอกสารใดที่สามารถแสดงให้เห็นว่าผู้ฟ้องคดีได้ครอบครองทำประโยชน์ในที่พิพาท ผู้ฟ้องคดีจึงมิได้เป็นผู้เดือดร้อนหรือเสียหายที่จะมีสิทธิฟ้องคดีนี้ และนอกจากนี้ศาลปกครองชั้นต้นไม่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีนี้เพราะเป็นคดีพิพาทเกี่ยวกับสิทธิครอบครองที่ดินของผู้ฟ้องคดีว่ามีอยู่จริงหรือไม่เพียงใด จึงเป็นคดีที่อยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลยุติธรรมกระบวนการพิจารณาของศาลปกครองชั้นต้นจึงไม่ชอบด้วยกฎหมาย

ขอให้ศาลปกครองสูงสุดพิจารณากลับคำพิพากษาของศาลปกครองชั้นต้น
เป็นยกฟ้อง

/ผู้ฟ้องคดี...

ผู้ฟ้องคดีแก้อุทธรณ์ว่า กรณีที่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ และผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๓ ได้รับสำเนาทะเบียนที่ดินสาธารณประโยชน์ “แปลงโคกดอนหัน” อีกฉบับหนึ่งจากนายสมชาย ปะนัดเท ผู้ใหญ่บ้านหนองสะแบง หมู่ที่ ๘ ตำบลห้วยแก อำเภอนบพ จังหวัดขอนแก่น คนปัจจุบัน โดยนายสมชาย อ้างว่าได้รับมอบเอกสารดังกล่าวมาจากผู้ใหญ่บ้านคนเดิมเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๕๖ โดยได้รับสืบทอดกันเรื่อยมาตั้งแต่สมัย นายจันทร์ จันทร์หนองแขว ซึ่งดำรงตำแหน่งผู้ใหญ่บ้าน ก่อนปี พ.ศ. ๒๕๑๑ อันเป็นหลักฐานที่แสดงให้เห็นว่า ที่ดินแปลงพิพาทได้ขึ้นทะเบียนเป็นที่สาธารณประโยชน์ ประเภทพลเมืองใช้เลี้ยงสัตว์ร่วมกัน เป็นเพียงสำเนาเอกสารที่ไม่มีต้นฉบับที่จะตรวจสอบยืนยันความถูกต้องหรือไม่มีต้นฉบับการรับรองสำเนาเอกสารก็ไม่อาจรับฟังได้ ส่วนสำเนาทะเบียนที่สาธารณประโยชน์ฉบับที่เก็บรักษาไว้ที่อำเภอนบพเป็นเพียงเอกสารที่ทำขึ้นใหม่หลังจากต้นฉบับถูกไฟไหม้ โดยไม่มีต้นฉบับเดิมอ้างอิง และไม่มีแหล่งที่มาที่จะอ้างได้ ประกอบกับเจ้าพนักงานที่ดินจังหวัดขอนแก่น และกรมที่ดินได้เคยตรวจสอบและชี้แจงตามคำสั่งศาลปกครองชั้นต้นในทำนองเดียวกันว่าไม่พบต้นฉบับทะเบียนที่สาธารณประโยชน์แปลงโคกดอนหัน ลำดับที่ ๓๗ หมู่ที่ ๑๗ ตำบลบ้านแท่น อำเภอบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น จัดเก็บไว้ที่สำนักงานที่ดินจังหวัดขอนแก่น และกรมที่ดินตามลำดับ ไม่ปรากฏว่ามีที่ดินแปลงใดที่ประชาชนได้ใช้ประโยชน์ร่วมกันในที่ดินแปลงพิพาท คงมีแต่ที่ดินที่ประชาชนยึดถือครอบครองทำประโยชน์ สืบทอดกันมาหลายสิบปี ถึงแม้สำเนาทะเบียนที่สาธารณประโยชน์ทั้งสองฉบับที่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ และผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๓ นำมาอ้างจะมีรายละเอียดตรงกัน ก็ไม่อาจที่จะรับฟังได้ว่ามีทะเบียนที่สาธารณประโยชน์ และมีที่สาธารณประโยชน์ตามที่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ และผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๓ กล่าวอ้างอยู่จริง ดังจะเห็นได้จากที่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ และผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๓ อ้างว่าที่ดินสาธารณประโยชน์มีผู้บุกรุกแต่ก็ไม่ปรากฏว่ามีการแจ้งความให้ดำเนินคดี หรือแจ้งความเป็นหลักฐานเพื่อใช้สิทธิทางศาล หรือโต้แย้งการครอบครองทำประโยชน์ในที่ดินพิพาทที่ผู้ฟ้องคดีครอบครองอยู่แต่อย่างใด ส่วนที่ปรากฏว่าหนังสือรับรองการทำประโยชน์ (น.ส. ๓ ก.) เลขที่ ๗๘๕ เลขที่ ๗๘๖ และเลขที่ ๒๐๕๔ ตำบลห้วยแก อำเภอนบพ จังหวัดขอนแก่น ระบุว่า มีเขตติดต่อกับที่สาธารณประโยชน์นั้น มิได้ระบุว่าติดต่อกับที่สาธารณประโยชน์แปลงใด จึงไม่อาจรับฟังได้ ผู้ฟ้องคดีเห็นว่าการออกหนังสือรับรองการทำประโยชน์ดังกล่าวอาจหลีกเลี่ยงที่จะระบุเขตข้างเคียงว่ามีผู้ครอบครองเพราะอาจมีความขัดแย้งระหว่างผู้ครอบครองด้วยกัน จึงหลีกเลี่ยงโดยการอ้างว่าติดที่สาธารณประโยชน์เพราะสามารถให้ผู้ปกครองท้องที่ขณะที่ยื่นออกหนังสือรับรองการทำประโยชน์เป็นผู้ชี้แนวเขตเพื่อความสะดวก ซึ่งมักจะทำกันอยู่โดยทั่วไปเท่านั้น

ผู้ฟ้องคดีขอยืนยันว่า ผู้ฟ้องคดีเป็นผู้ครอบครองทำประโยชน์ในที่ดินพิพาทต่อเนื่องมาจากบรรพบุรุษของผู้ฟ้องคดี คือ นายชาลี สีขุ่ม ซึ่งเข้าครอบครองทำประโยชน์

/ตั้งแต่...

ตั้งแต่ประมาณปี พ.ศ. ๒๔๙๖ ไม่เคยมีผู้ใดเข้ามาโต้แย้ง หรือขัดขวางการเข้าครอบครอง
ทำประโยชน์ในที่ดินแปลงพิพาท เหตุที่บรรพบุรุษของผู้ฟ้องคดีบุกเบิกเข้าครอบครอง
ทำประโยชน์เพราะมีที่พักอาศัยอยู่ห่างจากที่ดินแปลงดังกล่าวไม่ถึง ๑ กิโลเมตร สะดวก
ในการสัญจรไปมาระหว่างบ้านที่อยู่อาศัยกับที่แปลงพิพาท ซึ่งในสมัยก่อนถนนหนทาง
มีสภาพเป็นทางเกวียนแห้งแล้งกันดารไม่สะดวกในการสัญจรไปมา ที่ดินพิพาทปลูก
ต้นหม่อน หรือปอ ที่ดินไม่มีราคาจึงไม่มีชาวบ้านหนองสะแบงคนใดเข้ามาจับจองทำประโยชน์
มิใช่เพราะพร้อมใจกันสงวนไว้ตามที่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ และผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๓ อุทธรณ์เหตุที่มี
ผู้นำหมู่บ้าน และผู้เฒ่าผู้แก่ ของบ้านหนองสะแบงให้การอ้างว่าเป็นที่สาธารณประโยชน์นั้น
เพราะผู้ฟ้องคดีเป็นคนต่างอำเภอ ประกอบกับปัจจุบันที่ดินมีมูลค่าเพิ่มขึ้นจากในสมัยก่อนมาก
จึงคิดอยากจะหวงแหนไว้เป็นสมบัติของท้องถิ่นของตน ประกอบกับบริเวณที่ดินที่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑
และผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๓ อ้างว่าเป็นที่ดินสาธารณประโยชน์แปลงดังกล่าว นั้น มีแต่ที่ดินที่ประชาชน
เข้าครอบครองทำประโยชน์ทั้งแปลงทั้งที่มีเอกสารสิทธิเป็นโฉนดที่ดิน และไม่มีเอกสารสิทธิ
กรณีของผู้ฟ้องคดีที่ไม่มีเอกสารสิทธิก็เพราะนายชาลี ผู้เป็นตาของผู้ฟ้องคดี ซึ่งเคยแจ้งการ
ครอบครองทำประโยชน์ไว้ ได้ทำ ส.ค. ๑ หายไปเมื่อครั้งที่ผู้นำหมู่บ้านมารวบรวมเพื่อนำไปออก
น.ส. ๓ ที่ดินแปลงพิพาท ที่ผู้ฟ้องคดีครอบครองทำประโยชน์อยู่มาจากนายชาลี ส่งมอบ
การครอบครองต่อเนื่องกันมา ถึงแม้จะยังไม่มีเอกสารสิทธิ แต่ในกรณีที่ดินข้างเคียงที่ขอยก
เอกสารสิทธิก็จะระบุว่าที่ดินของนายชาลีเป็นที่ดินข้างเคียง

สำหรับกรณีผลการอ่าน แปล ความภาพถ่ายทางอากาศบริเวณที่พิพาท
เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๙๗ นั้น เห็นว่า ภาพถ่ายทางอากาศของกรมแผนที่ทหารไม่ใช่หลักฐานที่จะยืนยัน
ว่าบริเวณที่พิพาทเป็นที่สาธารณประโยชน์หรือไม่ อย่างไร อีกทั้งในการถ่ายภาพทางอากาศ
ดังกล่าวปรากฏว่า ด้านทิศตะวันออกของที่พิพาทเป็นพื้นที่เพาะปลูก จึงแสดงให้เห็นชัดเจนได้ว่า
ได้มีการครอบครองทำประโยชน์ในที่พิพาทมาก่อนที่ประมวลกฎหมายที่ดินใช้บังคับ
และประชาชนทั่วไปไม่อาจนำสัตว์ไปเลี้ยงในพื้นที่ได้ ผู้ฟ้องคดีย่อมได้สิทธิการครอบครองในที่ดิน
พิพาท การที่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ และผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๓ เพียงแต่กล่าวอ้างคำบอกเล่าของนายพิมพา
โดยไม่มีทะเบียนที่สาธารณประโยชน์ที่จัดทำขึ้นโดยชอบมายืนยัน และไม่มีที่สาธารณประโยชน์
ที่ประชาชนใช้ร่วมกันให้เห็นเป็นประจักษ์ คำอุทธรณ์ในประเด็นนี้จึงไม่มีน้ำหนักที่จะรับฟังได้
สำหรับข้ออุทธรณ์ว่า ผู้ฟ้องคดีไม่มี ส.ค. ๑ มาแสดงยืนยันสิทธิการครอบครองทำประโยชน์
ในที่ดินพิพาท จึงมิใช่ผู้เสียหายที่จะนำคดีมาฟ้องต่อศาลได้นั้น ที่ดินพิพาทที่ผู้ฟ้องคดีครอบครอง
ทำประโยชน์อยู่เคยมี ส.ค. ๑ แต่สูญหายไประหว่างที่มีผู้นำหมู่บ้านมารวบรวมไปขอยื่นเรื่องออก
น.ส. ๓ แต่ถึงแม้ ส.ค. ๑ ที่เคยมีจะสูญหายไปผู้ฟ้องคดีก็ยังคงครอบครองทำประโยชน์ในที่ดิน
แปลงพิพาทสืบเนื่องกันตลอดมา เมื่อผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ และผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๓ ซึ่งเป็นหน่วยงาน

/ทางปกครอง...

ทางปกครองร้องขอทำการรังวัดเพื่อจะออกหนังสือสำคัญสำหรับที่ดินโดยไม่มีทะเบียนที่สาธารณประโยชน์ และไม่มีที่สาธารณประโยชน์ที่ประชาชนใช้ร่วมกันอยู่จริง เมื่อทำการรังวัดก็จะทับซ้อนกับที่ดินของผู้ฟ้องคดีและประชาชนที่ครอบครองทำประโยชน์อยู่โดยไม่มีอำนาจหรือไม่ถูกต้องตามกฎหมาย ทำให้ผู้ฟ้องคดีได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหาย ผู้ฟ้องคดีจึงมีสิทธินำคดีมาฟ้องต่อศาลปกครองชั้นต้นได้ ตามมาตรา ๔๒ แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒

คดีนี้ศาลปกครองสูงสุดไม่จัดให้มีการนั่งพิจารณาคดี คู่กรณีไม่ได้ยื่นคำแถลงเป็นหนังสือ และไม่ได้แจ้งความประสงค์ให้ศาลจัดให้มีการนั่งพิจารณาคดี โดยได้รับฟังสรุปข้อเท็จจริงของตุลาการเจ้าของสำนวน คำชี้แจงด้วยวาจาประกอบคำแถลงการณ์เป็นหนังสือของตุลาการผู้แถลงคดี

ศาลปกครองสูงสุดได้ตรวจพิจารณาพยานหลักฐานในคำฟ้อง คำให้การ คำคัดค้าน คำให้การ คำให้การเพิ่มเติม คำอุทธรณ์ คำแก้อุทธรณ์ และพยานหลักฐานอื่นจากการแสวงหาข้อเท็จจริงของศาลแล้ว

ข้อเท็จจริงรับฟังได้ว่า เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๓๓ ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ มีคำสั่งอำเภอบนบที่ ๙๖/๒๕๓๓ ลงวันที่ ๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๓ แต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบเขตที่ดินสาธารณประโยชน์ กรณีราษฎรบ้านหนองสะแบงพร้อมผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๘ ตำบลห้วยแก อำเภอบนบ จังหวัดขอนแก่น คัดค้านการออกหนังสือรับรองการทำประโยชน์ของราษฎรบ้านแวงใหญ่ โดยอ้างว่าเป็นที่ดินสาธารณประโยชน์โดยคณะกรรมการได้สอบถ้อยคำพยานบุคคลปรากฏตามบันทึกถ้อยคำ (ท.ด. ๑๖) ลงวันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๓๓ ของสภาตำบลห้วยแก และนางบุญมา เคนคำภา และบันทึกถ้อยคำ (ท.ด. ๑๖) ลงวันที่ ๒ พฤษภาคม ๒๕๓๓ ของสภาตำบลห้วยแก นางบุญมา เคนคำภา นายจันทร์ จันทร์หนองแวง และนายพิมพา ปลัดศรีช่วย รวมทั้งได้ตรวจสอบเขตที่ดินดังกล่าวแล้วได้มีบันทึกข้อความ เรื่อง ตรวจสอบเขตที่ดินสาธารณประโยชน์ ลงวันที่ ๕ มิถุนายน ๒๕๓๓ รายงานผลการตรวจต่อผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ โดยมีความเห็นว่า เป็นที่ดินสาธารณประโยชน์โคกดอนหัน ซึ่งได้สงวนไว้เป็นที่ทำเลเลี้ยงสัตว์ ได้ขึ้นทะเบียนที่ดินสาธารณประโยชน์ ลำดับที่ ๓๗ หมู่ที่ ๑๗ ตำบลบ้านแท่น อำเภอบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น (ปัจจุบันเป็นหมู่ที่ ๘ ตำบลห้วยแก อำเภอบนบ จังหวัดขอนแก่น) ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ จึงได้มีหนังสืออำเภอบนบที่ ขก ๑๑๒๐/๑๖๓๐ ลงวันที่ ๕ มิถุนายน ๒๕๓๓ แจ้งผลการตรวจสอบดังกล่าวต่อผู้ว่าราชการจังหวัดขอนแก่น ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๔๕ ผู้ว่าราชการจังหวัดขอนแก่น ได้มีคำสั่งจังหวัดขอนแก่น ที่ ๓๙๓/๒๕๔๕ ลงวันที่ ๓๐ มกราคม ๒๕๔๕ แต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบข้อเท็จจริงกรณีนายแพทย์เปรมศักดิ์ เพียยุระ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัด

/ขอนแก่น...

ขอนแก่นในขณะนั้น ได้ยื่นกระทู้ถามรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยผ่านสภาผู้แทนราษฎรว่า ราษฎรจำนวน ๔๙ ราย ได้เข้าครอบครองที่ดินโคกดอนหัน หมู่ที่ ๘ ตำบลห้วยแก อำเภอนบพ และได้แจ้งการครอบครองที่ดิน (ส.ค. ๑) ไว้ ตามประมวลกฎหมายที่ดิน แต่ไม่สามารถนำมาออกหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินได้ เนื่องจากทางราชการอ้างว่าเป็นการแจ้งการครอบครองในที่สาธารณประโยชน์โคกดอนหัน โดยให้คณะกรรมการมีหน้าที่สอบสวน ตรวจพิสูจน์ประวัติความเป็นมา ตำแหน่งที่ตั้ง และขอบเขตของที่ดินโคกดอนหัน มีหลักฐานทางทะเบียนหรือหลักฐานทางราชการอื่นๆ หรือไม่ ตรวจพิสูจน์สิทธิครอบครองของราษฎรจำนวน ๔๙ ราย ที่ครอบครองที่ดินบริเวณโคกดอนหันว่า ได้ที่ดินมาอย่างไร ตั้งแต่เมื่อใด มีหลักฐานหรือไม่ อย่างไร ที่ดินบริเวณโคกดอนหันเป็นที่สาธารณประโยชน์ที่ประชาชนใช้ประโยชน์ร่วมกัน หรือเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินประเภทอื่นหรือไม่ อย่างไร หากปรากฏว่าที่ดินบริเวณโคกดอนหันเป็นที่สาธารณประโยชน์ การครอบครองของราษฎรครอบครองมาก่อนหรือหลังการเป็นที่สาธารณประโยชน์ แล้วรายงานให้ทราบ ซึ่งต่อมาคณะกรรมการได้ทำการสอบสวนโดยรวมถึงได้สอบถ้อยคำพยานบุคคลปรากฏตามบันทึกถ้อยคำลงวันที่ ๑๖ มกราคม ๒๕๔๕ ของนายวิชัย จันทรหนอง และนายเสน โทอิน แล้วจึงได้มีหนังสือ ที่ ขก ๑๑๒๒/๑๖๙ ลงวันที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๔๕ รายงานผู้ว่าราชการจังหวัดขอนแก่นว่า ที่ดินบริเวณโคกดอนหัน ไม่ปรากฏหลักฐานที่ชัดเจนว่าเป็นที่สาธารณประโยชน์หรือไม่ เนื่องจากราษฎรบ้านหนองสะแบง ยืนยันว่าได้เคยใช้ประโยชน์ร่วมกันในบริเวณที่ดินดังกล่าว โดยเป็นที่เก็บของป่า เก็บฟืนที่มีอยู่ตามธรรมชาติ แต่ราษฎรที่ครอบครองที่ดินบริเวณนี้ซึ่งได้แจ้งการครอบครองไว้อ้างว่าครอบครองมาก่อนประมวลกฎหมายที่ดิน บางรายครอบครองมาตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๔๘๑ และทำประโยชน์ในที่ดินเสมอมา ยืนยันว่าที่ดินบริเวณนี้ไม่ใช่ที่สาธารณประโยชน์แต่อย่างใด สำหรับทะเบียนที่สาธารณประโยชน์ ตำบลบ้านแท่น อำเภอบ้านไผ่ ลำดับที่ ๓๗ ปัจจุบันเป็นตำบลห้วยแก อำเภอนบพ ซึ่งไม่ปรากฏชื่อที่สาธารณประโยชน์ แต่ผู้ใหญ่บ้านหนองสะแบงแจ้งว่าเป็นทะเบียนที่สาธารณประโยชน์ของที่ดินบริเวณโคกดอนหันระบุเนื้อที่ ๑๓๑ ไร่ ๑ งาน โดยทะเบียนที่สาธารณประโยชน์ดังกล่าวเป็นฉบับคัดลอกขึ้นใหม่เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๑๒ เนื่องจากทะเบียนที่สาธารณประโยชน์ฉบับเดิมถูกไฟไหม้หมดเมื่อประมาณ ๕๐ ปีมาแล้ว ซึ่งในทะเบียนดังกล่าวไม่ระบุรายละเอียดอื่นๆ เช่น สภาพที่ดิน การใช้ประโยชน์ การสงวนหวงห้ามขึ้นเมื่อใด และไม่มีประวัติความเป็นมาของที่ดิน จึงไม่เป็นที่ยุติว่าทะเบียนที่สาธารณประโยชน์ดังกล่าวเป็นหลักฐานของที่ดินบริเวณที่สาธารณประโยชน์โคกดอนหันหรือไม่ ความเป็นที่สาธารณประโยชน์เกิดขึ้นเมื่อใด ก่อนหรือหลังการแจ้ง ส.ค. ๑ และไม่ปรากฏหลักฐานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องที่จะสามารถใช้เป็นหลักฐานตรวจสอบได้ แต่ปรากฏว่าราษฎรทั้งสองฝ่ายสามารถตกลงกันได้โดยยินยอมให้ผู้ครอบครองที่ดินซึ่งมีหลักฐาน ส.ค. ๑ ออกโฉนดที่ดินได้ ส่วนที่ดิน

/ที่เหลือ...

ที่เหลือจากการออกโฉนดที่ดินให้กันเป็นพื้นที่สาธารณประโยชน์และออกหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวงไว้เป็นหลักฐานต่อไป สำหรับราษฎรที่ไม่มีหลักฐาน ส.ค. ๑ แต่ได้ครอบครองในที่ดินดังกล่าว ให้ถือว่าครอบครองโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายและให้ออกจากที่ดินภายในกำหนดระยะเวลา ๔ ปี นับแต่วันทำบันทึกข้อตกลง หากพ้นกำหนดแล้วราษฎรดังกล่าวไม่ยอมออกจากพื้นที่ซึ่งถือว่าเป็นที่สาธารณประโยชน์ ให้ทางผู้ปกครองท้องที่ดำเนินคดีตามกฎหมายต่อไป ซึ่งผู้ว่าราชการจังหวัดขอนแก่นมีหนังสือจังหวัดขอนแก่น ที่ ขก ๐๐๒๒/๑๑๔๓๑ ลงวันที่ ๑๗ เมษายน ๒๕๔๕ แจ้งผลการตรวจสอบข้อเท็จจริงดังกล่าวให้อธิบดีกรมที่ดินพิจารณาและอธิบดีกรมที่ดินได้มีหนังสือกรมที่ดิน ที่ มท ๐๗๒๓.๒/๒๕๐๖๙ ลงวันที่ ๒๕ กันยายน ๒๕๔๕ แจ้งผู้ว่าราชการจังหวัดขอนแก่นว่า ข้อเท็จจริงยังไม่เป็นที่ชัดเจนว่าที่ดินพิพาทเป็นที่สาธารณประโยชน์โคกดอนหัน และราษฎรที่แจ้งการครอบครอง (ส.ค. ๑) ไว้นั้น เป็นการครอบครองที่ดินไว้ก่อนหรือหลังประกาศเป็นที่สาธารณประโยชน์ จึงขอให้จังหวัดขอนแก่นดำเนินการเพิ่มเติมดังนี้ (๑) ตรวจสอบว่าที่ดินที่ราษฎรจำนวน ๔๙ ราย ขอออกเอกสารสิทธิเป็นที่สาธารณประโยชน์โคกดอนหันหรือไม่ (๒) แจ้งนายอำเภอยื่นความประสงค์ขอออกหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวงในที่ดินแปลงดังกล่าว หากมีการคัดค้านให้ดำเนินการตามกฎหมายกระทรวง ฉบับที่ ๔๕ (พ.ศ. ๒๕๓๗) ออกตามความในพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. ๒๔๙๗ และ (๓) จากข้อ ๑ ขอทราบว่าเป็นที่สาธารณประโยชน์โคกดอนหัน ปัจจุบันตั้งอยู่ที่ใด มีอาณาเขตและเนื้อที่เท่าใด หลังจากนั้น ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ได้มีหนังสือที่ว่าการอำเภอชนบท ที่ ขก ๑๑๒๒/๓๘๐๖ ลงวันที่ ๗ ตุลาคม ๒๕๔๕ ถึงอธิบดีกรมที่ดิน ผ่านผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ แจ้งความประสงค์จะขอรังวัดออกหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวง ที่ดินสาธารณประโยชน์โคกดอนหัน โดยส่งบัญชีรายชื่อที่สาธารณประโยชน์ ลำดับที่ ๓๗ ตั้งอยู่หมู่ที่ ๑๗ มีอาณาเขตทิศเหนือ ๑๐ เส้น จดนานายยม ทิศใต้ ๑๐ เส้น จดทาง ทิศตะวันออก ๑๒ เส้น ๑๐ วา จดนานายไหลและทางสายโทรเลข ทิศตะวันตก ๑๒ เส้น ๑๐ วา จดทาง เนื้อที่ ๑๓๓ ไร่ ๑ งาน ไม่ระบุชื่อที่สาธารณประโยชน์ ไม่ได้ระบุว่าหวงห้ามเมื่อวัน เดือน ปีใด สภาพและประวัติความเป็นมาระบุว่าเป็นที่สาธารณประโยชน์ใช้ประโยชน์เป็นทำเลเลี้ยงสัตว์ ไม่ระบุวัน เดือน ปีที่หวงห้ามและผู้หวงห้าม ไปเพื่อให้เจ้าหน้าที่ไปทำการรังวัดออกหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวงแปลงดังกล่าว เจ้าหน้าที่ของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ ออกไปทำการรังวัดแล้วคำนวณเนื้อที่ได้ ๑๗๐ ไร่ ๓ งาน ๕๔ ตารางวา จากการรังวัดเพื่อออกหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวงดังกล่าว มีผู้ฟ้องคดีและราษฎร รวม ๕๑ ราย คัดค้านการออกหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวงเต็มทั้งพื้นที่ที่รังวัดซึ่งเจ้าหน้าที่ของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ ได้รังวัดทำแผนที่พิพาทเพื่อแสดงเขตที่ดินที่ผู้ฟ้องคดีและราษฎรแต่ละรายคัดค้าน โดยแบ่งผู้คัดค้านทั้ง ๕๑ ราย ออกได้เป็น ๒ กลุ่ม คือ กลุ่มผู้คัดค้านที่มีหลักฐานแสดงสิทธิในที่ดินตามประมวลกฎหมายที่ดินจำนวน ๒๖ ราย

/และกลุ่ม...

และกลุ่มผู้คัดค้านที่ไม่มีหลักฐานแสดงสิทธิในที่ดินตามประมวลกฎหมายที่ดินจำนวน ๒๕ ราย ในส่วนของผู้ฟ้องคดีเป็นผู้คัดค้านที่ไม่มีหลักฐานแสดงสิทธิในที่ดินตามประมวลกฎหมายที่ดิน โดยได้คัดค้านการออกหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวงส่วนที่พิพาทไว้โดยไม่มีการระบุจำนวนเนื้อที่ แต่อย่างไรก็ดี ปรากฏตามแบบบันทึกถ้อยคำ (ท.ด. ๑๖) ลงวันที่ ๓๐ สิงหาคม ๒๕๕๔ ภายหลังจากที่ ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ ได้ประกาศการออกหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวง ครบกำหนด ๓๐ วัน แล้ว ไม่มีผู้คัดค้านเพิ่มเติม ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ จึงได้มีหนังสือสำนักงานที่ดินจังหวัดขอนแก่น สาขาบ้านไผ่ ที่ ขก ๐๐๑๙.๐๒/๒๑๔๗ ลงวันที่ ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕ แจ้งให้ผู้ฟ้องคดีไปใช้สิทธิ ทางศาลภายใน ๖๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับแจ้ง สำหรับผู้คัดค้านการออกหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวง ที่มีเอกสารสิทธิในที่ดินตามประมวลกฎหมายที่ดิน อยู่ระหว่างตรวจสอบความชอบด้วยกฎหมาย ของเอกสารสิทธิในที่ดินของผู้ว่าราชการจังหวัดขอนแก่นตามกฎหมายกระทรวง ฉบับที่ ๒๖ (พ.ศ. ๒๕๑๗) แก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎกระทรวง ฉบับที่ ๔๕ (พ.ศ. ๒๕๓๗) ออกตามความใน พระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. ๒๔๙๗ ปัจจุบันผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ ยังมิได้รับแจ้ง ผลการตรวจสอบข้อเท็จจริงดังกล่าว ผู้ฟ้องคดีจึงนำคดีมาฟ้องต่อศาลปกครองชั้นต้น เพื่อขอให้ ศาลมีคำพิพากษาห้ามมิให้ผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสามออกหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวงในที่ดินบริเวณที่ ผู้ฟ้องคดีครอบครองทำประโยชน์ ศาลปกครองชั้นต้นพิพากษาห้ามมิให้ผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสาม ออกหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวงในที่พิพาทที่ผู้ฟ้องคดีครอบครองทำประโยชน์อีกต่อไป ส่วนคำขออื่นนอกจากนี้ให้ยก ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ และผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๓ ไม่เห็นฟ้องด้วย จึงยื่นอุทธรณ์คัดค้านคำให้พิพากษาของศาลปกครองชั้นต้นต่อศาลปกครองสูงสุดเป็นคดีนี้

ศาลปกครองสูงสุดได้ตรวจพิจารณากฎหมาย ระเบียบ และข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วยแล้ว

คดีมีประเด็นที่จะต้องวินิจฉัยในชั้นอุทธรณ์ว่า การที่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ ดำเนินการ รังวัดเพื่อออกหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวง (น.ส.ล.) ตามคำขอของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ทับที่ดินที่ ผู้ฟ้องคดีครอบครองทำประโยชน์ เนื้อที่ ๑ ไร่ ๒ งาน ๘ ตารางวา เป็นการกระทำที่ชอบด้วย กฎหมายหรือไม่

พิเคราะห์แล้วเห็นว่า คดีมีประเด็นที่จะต้องวินิจฉัยตามอุทธรณ์ของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ และผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๓ ก่อนว่า ที่ดินที่ผู้ฟ้องคดีครอบครองทำประโยชน์ เนื้อที่ ๑ ไร่ ๒ งาน ๘ ตารางวา เป็นที่ดินส่วนหนึ่งของที่สาธารณประโยชน์โคกดอนหัน หรือไม่ เห็นว่า คดีนี้ ข้อเท็จจริงรับฟังได้ว่า ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ได้มีหนังสือที่ว่าการอำเภอชนบท ที่ ขก ๑๑๒๒/๓๘๐๖ ลงวันที่ ๗ ตุลาคม ๒๕๔๕ ขอรังวัดออกหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวง (น.ส.ล.) สาธารณประโยชน์ โคกดอนหัน ตามบัญชีที่สาธารณประโยชน์ ลำดับที่ ๓๗ หมู่ที่ ๑๗ ตำบลบ้านแท่น (ปัจจุบันเป็น หมู่ที่ ๘ ตำบลห้วยแก) อำเภอชนบท จังหวัดขอนแก่น เนื้อที่ ๑๓๑ ไร่ ๑ งาน กรณีจึงมีปัญหา

/ที่จะต้อง...

ที่จะต้องพิจารณาว่า ทะเบียนที่สาธารณประโยชน์ ลำดับที่ ๓๗ ดังกล่าว เป็นหลักฐานที่แสดงว่า ได้มีการสงวนหวงห้ามและขึ้นทะเบียนเป็นที่สาธารณประโยชน์หรือไม่ เห็นว่า จากคำชี้แจงของ อธิบดีกรมที่ดินที่ได้ชี้แจงต่อศาลปกครองชั้นต้นตามหนังสือกรมที่ดิน ที่ มท ๐๕๐๕.๒/๑๘๗๘๖ ลงวันที่ ๒๘ กรกฎาคม ๒๕๕๙ เกี่ยวกับการจัดทำทะเบียนสาธารณประโยชน์ สรุปได้ว่า ได้มีการจัดทำทะเบียนสาธารณประโยชน์ครั้งแรกตามมาตรา ๑๑๔ แห่งพระราชบัญญัติลักษณะ ปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช ๒๔๕๗ ซึ่งบัญญัติให้กรมการอำเภอจัดทำบัญชีทะเบียนไว้ ในที่ว่าการอำเภอ หลังจากนั้น ได้มีพระราชบัญญัติว่าด้วยการหวงห้ามที่ดินรกร้างว่างเปล่าอันเป็น สาธารณสมบัติของแผ่นดิน พุทธศักราช ๒๔๗๘ มาตรา ๕ กำหนดให้การหวงห้ามที่ดินรกร้างว่างเปล่า ให้ออกเป็นพระราชกฤษฎีกาและประกาศในราชกิจจานุเบกษา ซึ่งต่อมากระทรวงมหาดไทย ได้มีหนังสือ ที่ ๒๒๐/๒๔๙๑ ลงวันที่ ๒๙ กรกฎาคม ๒๔๙๑ หนังสือ ที่ ๓๕๓/๒๔๙๒ ลงวันที่ ๒ กันยายน ๒๔๙๒ ให้ตรวจสอบนำที่ดินสาธารณประโยชน์ขึ้นทะเบียนที่สาธารณประโยชน์ และเมื่อกระทรวงมหาดไทยได้มีการปรับปรุงทะเบียนที่สาธารณประโยชน์ใหม่ จึงได้มีหนังสือ กระทรวงมหาดไทย ที่ มท ๐๖๐๔/ว. ๑๘๗ ลงวันที่ ๑๘ เมษายน ๒๕๑๐ ให้จังหวัดสั่งให้อำเภอ ตรวจสอบทะเบียนที่สาธารณประโยชน์แล้วนำรายการมากรอกลงในทะเบียนที่สาธารณประโยชน์ ที่ได้ปรับปรุงใหม่ โดยให้จัดทำขึ้น ๓ ชุด เก็บรักษาไว้ที่อำเภอและจังหวัด แห่งละ ๑ ชุด จัดส่งไป ยังกรมที่ดิน ๑ ชุด โดยในทะเบียนที่สาธารณประโยชน์ อย่างน้อยต้องมีสาระสำคัญเกี่ยวกับที่ตั้ง ของที่ดิน เขตและเนื้อที่ ผู้ที่ทำการหวงห้าม ความประสงค์ในการหวงห้าม วัน เดือน ปี ที่หวงห้าม และลงนามของผู้ลงทะเบียน ซึ่งในคดีนี้ ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ และผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๓ รับว่า ทะเบียน ที่สาธารณประโยชน์ ลำดับที่ ๓๗ ตำบลบ้านแท่น ปัจจุบันเป็นหมู่ที่ ๘ ตำบลห้วยแก อำเภอชนบท จังหวัดขอนแก่น เนื้อที่ ๑๓๑ ไร่ ๑ งาน ที่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ใช้เป็นหลักฐานในการรังวัดออก หนังสือสำคัญสำหรับที่หลวง เป็นฉบับที่คัดลอกขึ้นใหม่เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๑๒ เนื่องจากทะเบียน ที่สาธารณประโยชน์ฉบับเดิมถูกไฟไหม้ทั้งหมดเมื่อประมาณ ๕๐ ปีที่แล้ว เมื่อครั้งที่ว่าการอำเภอชนบท ไฟไหม้เมื่อประมาณต้นเดือนกรกฎาคม ๒๔๘๓ ดังนั้น หากเป็นไปตามที่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ และผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๓ กล่าวอ้าง ทะเบียนที่สาธารณประโยชน์ฉบับเดิม จึงเป็นการจัดทำขึ้น โดยกรมการอำเภอ ตามมาตรา ๑๑๔ แห่งพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช ๒๔๕๗ ซึ่งทะเบียนที่สาธารณประโยชน์ดังกล่าวจะต้องจัดเก็บไว้ที่อำเภอชนบท เพียงแห่งเดียว เมื่อทะเบียนที่สาธารณประโยชน์ต้นฉบับถูกไฟไหม้เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๘๓ กรณีจึงไม่มี ต้นฉบับให้ทำการคัดลอกตามที่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ และผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๓ กล่าวอ้าง และหากมีการ คัดลอกใหม่เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๑๒ การคัดลอกดังกล่าวก็ต้องปฏิบัติตามหนังสือกระทรวงมหาดไทย ที่ มท ๐๖๐๔/ว. ๑๘๗ ลงวันที่ ๑๘ เมษายน ๒๕๑๐ ที่กระทรวงมหาดไทยให้จังหวัดสั่งให้อำเภอ ตรวจสอบทะเบียนที่สาธารณประโยชน์แล้วนำรายการมากรอกลงในทะเบียนที่สาธารณประโยชน์

/ฉบับที่...

ฉบับที่ปรับปรุงใหม่ โดยให้จัดทำรวม ๓ ชุด เก็บรักษาไว้ที่อำเภอ ๑ ชุด จังหวัด ๑ ชุด และกรมที่ดิน ๑ ชุด ซึ่งปรากฏข้อเท็จจริงว่า ทั้งจังหวัดขอนแก่นและกรมที่ดินไม่มีทะเบียนที่ดินสาธารณประโยชน์ ฉบับที่คัดลอกใหม่แต่อย่างใด อีกทั้ง ในทะเบียนที่ดินสาธารณประโยชน์ ลำดับที่ ๓๗ ดังกล่าว ไม่ได้ระบุว่าผู้ใดเป็นผู้ประกาศหวงห้าม เมื่อวัน เดือน ปีใด ไม่ระบุสภาพและประวัติความเป็นมาว่าได้คัดลอกจากหลักฐานใด เช่น บัญชีสำรวจที่ดินหวงห้าม บัญชีสำรวจหนองสาธารณประโยชน์ หรือทะเบียนที่ดินสาธารณประโยชน์ ฯ ลำดับแปลงใด และได้นำขึ้นทะเบียนไว้ตั้งแต่เมื่อใด ผู้ใดเป็นผู้หวงห้าม เพื่อวัตถุประสงค์อย่างใด ตามคำอธิบายการใช้ทะเบียนที่ดินสาธารณประโยชน์ แนบท้ายหนังสือกระทรวงมหาดไทย ที่ มท ๐๖๐๔/ว. ๑๙๗ ลงวันที่ ๑๘ เมษายน ๒๕๑๐ และประการสำคัญ ไม่ปรากฏว่า มีพนักงานที่ดินอำเภอลงลายมือชื่อ ตลอดจน วัน เดือน ปี ในทะเบียนที่ดินสาธารณประโยชน์ ลำดับที่ ๓๗ แต่อย่างใด สำเนาทะเบียนที่ดินสาธารณประโยชน์ ฉบับดังกล่าวจึงไม่อาจรับฟังได้ว่า ได้จัดทำขึ้นโดยเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจและไม่อาจถือได้ว่าทางราชการได้ประกาศหวงห้ามให้เป็นที่ดินสาธารณประโยชน์โคกดอนหันแต่อย่างใด

ส่วนที่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ และผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๓ อุทธรณ์ว่า ภายหลังจากที่ศาลปกครองชั้นต้นมีคำพิพากษาแล้ว เมื่อประมาณต้นเดือนพฤษภาคม ๒๕๖๐ ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ และผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๓ ได้รับสำเนาทะเบียนที่ดินสาธารณประโยชน์อีกหนึ่งฉบับ โดยนายสมชาย ปะนัดเท ผู้ใหญ่บ้านหนองสะแบง หมู่ที่ ๘ ตำบลห้วยแก คนปัจจุบันได้นำมามอบให้เป็นสำเนาทะเบียนที่ดินสาธารณสมบัติของแผ่นดิน (ประเภทราษฎรใช้ร่วมกัน) อำเภอบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น ลำดับที่ ๓๗ ตำบลบ้านแท่น หมู่ที่ ๑๗ (ซึ่งต่อมาได้มีการแบ่งแยกพื้นที่บางส่วนของตำบลบ้านแท่น ออกไปเป็นตำบลห้วยแก) โดยมีนายเลิศ หาวิชิต เจ้าพนักงานปกครอง ๖ รักษาการทางราชการแทนนายอำเภอบ้านไผ่ ลงชื่อรับรองความถูกต้องความมีอยู่จริงของทะเบียนดังกล่าว ซึ่งมีรายละเอียดตรงกับสำเนาทะเบียนที่ดินสาธารณประโยชน์ที่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ใช้เป็นหลักฐานในการรังวัดออกหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวง โดยนายสมชายได้รับมอบเอกสารหลักฐานดังกล่าวมาจากผู้ใหญ่บ้านคนเดิม ซึ่งนายสมชายนั้นดำรงตำแหน่งผู้ใหญ่บ้านเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๕๖ และได้สืบทอดเอกสารดังกล่าวเรื่อยมาตั้งแต่สมัยนายจันทร์ จันทร์หนองแขว ซึ่งดำรงตำแหน่งผู้ใหญ่บ้านก่อนปี พ.ศ. ๒๕๑๑ อันเป็นหลักฐานที่แสดงให้เห็นและเชื่อได้ว่าที่ดินแปลงพิพาทได้ขึ้นทะเบียนเป็นที่ดินสาธารณประโยชน์ ประเภทพลเมืองใช้เลี้ยงสัตว์ร่วมกันมานานแล้วนั้น เห็นว่า สำเนาทะเบียนที่ดินสาธารณประโยชน์ที่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ และผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๓ กล่าวอ้างในอุทธรณ์ เป็นเอกสารที่มีข้อความเหมือนกับสำเนาทะเบียนที่ดินสาธารณประโยชน์ที่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ได้ใช้เป็นหลักฐานในการรังวัดออกหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวงซึ่งศาลได้วินิจฉัยแล้วว่า เป็นเอกสารที่ไม่ได้จัดทำขึ้นโดยเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจและไม่อาจถือได้ว่าทางราชการได้ประกาศหวงห้ามให้เป็นที่ดินสาธารณประโยชน์โคกดอนหัน ทั้งนี้ แม้นายเลิศ

/เจ้าพนักงาน...

เจ้าพนักงานปกครอง ๖ รักษาการแทนนายอำเภอบ้านไผ่ ได้ลงนามรับรองสำเนาถูกต้อง ก็เป็นการลงนามรับรองสำเนาถูกต้องจากเอกสารเดิมที่ศาลได้วินิจฉัยแล้วข้างต้นว่า ไม่อาจถือเป็นหลักฐานที่แสดงให้เห็นได้ว่า ที่ดินแปลงนี้ได้ขึ้นทะเบียนเป็นที่สาธารณประโยชน์ ประเภทพลเมืองใช้เลี้ยงสัตว์ร่วมกันตามอุทธรณ์ของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ และผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๓ แต่อย่างไรก็ตาม อุทธรณ์ของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ และผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๓ จึงฟังไม่ขึ้น

อย่างไรก็ตาม แม้จะได้วินิจฉัยแล้วว่า สำเนาทะเบียนที่สาธารณประโยชน์ ลำดับที่ ๓๗ หมู่ที่ ๑๗ ตำบลบ้านแท่น (หมู่ที่ ๘ ตำบลห้วยแก) อำเภอชนบท จังหวัดขอนแก่น เป็นเอกสารที่ไม่อาจถือได้ว่าทางราชการได้ประกาศหวงห้ามให้เป็นที่สาธารณประโยชน์โคกดอนหันแล้วก็ตาม แต่การที่จะเป็นที่สาธารณประโยชน์ได้นั้น ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๓๐๔ บัญญัติว่า สาธารณสมบัติของแผ่นดินนั้น รวมทรัพย์สินทุกชนิดของแผ่นดิน ซึ่งใช้เพื่อสาธารณประโยชน์หรือสงวนไว้เพื่อประโยชน์ร่วมกัน เช่น (๑) ที่ดินรกร้างว่างเปล่า และที่ดินซึ่งมีผู้เวนคืนหรือทอดทิ้งหรือกลับมาเป็นของแผ่นดินโดยประการอื่นตามกฎหมายที่ดิน (๒) ทรัพย์สินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกัน เป็นต้นว่า ที่ชายตลิ่ง ทางน้ำ ทางหลวง ทะเลสาบ (๓) ทรัพย์สินใช้เพื่อประโยชน์ของแผ่นดินโดยเฉพาะ เป็นต้นว่า ป้อมและโรงทหาร สำนักราชการ บ้านเมือง เรือรบ อาวุธยุทโธปกรณ์ และระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการดูแลรักษาและคุ้มครองป้องกันที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน สำหรับพลเมืองใช้ร่วมกัน พ.ศ. ๒๕๕๓ ข้อ ๕ กำหนดว่า ที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกันที่อยู่ในบังคับของระเบียบนี้ หมายถึง ที่ดินสำหรับประชาชนใช้ประโยชน์ร่วมกัน ไม่ว่าจะเป็นโดยสภาพธรรมชาติ โดยการใช้ร่วมกันของประชาชน โดยทางนิติกรรม หรือโดยผลของกฎหมาย เช่น ที่ชายตลิ่ง ที่ป่าช้า ทางบก ทางน้ำ สวนสาธารณะ ที่เลี้ยงสัตว์ และที่สาธารณะประจำตำบลหรือหมู่บ้าน จากบทบัญญัติของกฎหมายและระเบียบดังกล่าว ที่สาธารณประโยชน์สำหรับใช้ประโยชน์ร่วมกัน อาจเกิดขึ้นจากสภาพธรรมชาติ โดยการใช้ร่วมกันของประชาชน คดีจึงมีประเด็นที่จะต้องวินิจฉัยว่า ที่ดินของผู้ฟ้องคดีซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของที่ดินโคกดอนหัน นั้น เป็นที่ดินที่มีสภาพตามธรรมชาติ หรือเป็นที่ดินสำหรับประชาชนใช้ร่วมกันอยู่ตั้งแต่ก่อนวันที่ผู้ฟ้องคดีจะได้เข้าครอบครองทำประโยชน์ในที่ดินพิพาทคดีนี้หรือไม่ โดยที่กรณีที่ดินโคกดอนหันนี้มีข้อพิพาทกันมาตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๓๓ เนื่องจากราษฎรอำเภอแวงใหญ่ได้มายื่นขอออกหนังสือรับรองการทำประโยชน์ที่ดิน ที่ตนได้เข้าครอบครองทำประโยชน์ซึ่งตั้งอยู่ในเขตที่ดินบริเวณโคกดอนหัน แต่ปรากฏว่ามีราษฎรบ้านหนองสะแบงคัดค้านว่าพื้นที่ดังกล่าวเป็นที่ดินสาธารณประโยชน์ ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ จึงได้มีคำสั่งอำเภอชนบท ที่ ๙๖/๒๕๓๓ ลงวันที่ ๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๓ แต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบเขตที่ดินสาธารณประโยชน์เพื่อสอบสวนข้อเท็จจริงว่าที่ดินดังกล่าวเป็นที่ดินสาธารณประโยชน์หรือไม่ คณะกรรมการได้ทำการสอบถ้อยคำพยานบุคคล ปรากฏตาม

/บันทึกถ้อยคำ...

บันทึกถ้อยคำ (ท.ด. ๑๖) ลงวันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๓๓ และวันที่ ๒ พฤษภาคม ๒๕๓๓ โดยมีสภาตำบลห้วยแกให้การว่า ที่ดินบริเวณโคกดอนหันที่พิพาทคดีนี้ เรียกกันว่า บ้านป่าโคก หรือโคกหนองสะแบง หรือป่าจิกสูง หรือโนนดอนหัน เป็นทำเลเลี้ยงสัตว์แต่ปัจจุบันไม่สามารถเข้าไปทำประโยชน์ได้ เนื่องจากราษฎรแขวงใหญ่เข้าไปครอบครองทำประโยชน์ นายจันทร์ จันทร์หนองแขวง อายุ ๖๙ ปี ดำรงตำแหน่งผู้ใหญ่บ้านหนองสะแบงตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๐๑ ถึงปี พ.ศ. ๒๕๒๔ และก่อนหน้านั้น ดำรงตำแหน่งผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านหนองสะแบงอยู่ก่อนแล้ว ประมาณ ๑๕ ปี ให้การว่า ตนเกิดที่หมู่บ้านหนองสะแบง รู้จักที่ดินที่สาธารณประโยชน์ โนนดอนหันดี เมื่อครั้งที่ตนเป็นผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านหนองสะแบง ราษฎรอำเภอแขวงใหญ่ได้บุกรุกเข้าไปทำประโยชน์ในที่ดินสาธารณประโยชน์แปลงนี้ ตนได้ไปบอกกล่าวให้ผู้บุกรุกออกไปแล้ว แต่ไม่ได้ผล และต่อมาเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๒๐ ได้มีโครงการเดินสำรวจออก น.ส. ๓ ก. ทั้งตำบล ตนเป็นผู้ใหญ่บ้านหนองสะแบงในขณะนั้นก็ได้คัดค้านไม่ยอมให้ออก น.ส. ๓ ก. ที่ดินแปลงนี้ นายพินพา ปลัดศรีช่วย อายุ ๗๕ ปี ให้การว่า ตนเกิดที่บ้านดอนบานไท อำเภอแขวงใหญ่ มาอยู่ที่บ้านหนองสะแบงตั้งแต่อายุ ๒๑ ปี รู้จักที่ดินสาธารณประโยชน์แปลงนี้ดี ทิศตะวันออก จดทางสายโทรเลข และนายโหล หรือนายโหล ความจริงคือ นายโหลย ชื่อจริง นายปาน เคนคำภา ปัจจุบันถึงแก่กรรมแล้ว นางบุญมา เคนคำภา ภรรยา เป็นผู้ครอบครองทำประโยชน์ต่อมา นางบุญมา เคนคำภา อายุ ๖๘ ปี ให้การว่า ตนเกิดที่หมู่บ้านนี้ มีที่ดินอยู่ทางทิศเหนือเฉียงไปทางทิศตะวันออก และอีกที่หนึ่งทางทิศตะวันออกของที่ดินสาธารณประโยชน์นี้ที่ชาวบ้านเรียกว่า โนนดอนหัน เดิมเป็นที่ตั้งหมู่บ้านดอนหัน ต่อมาเกิดไฟป่าเผาหมู่บ้านทั้งหมู่บ้าน จึงอพยพไปอยู่ที่บ้านโนนสะแบงห่างออกไปทางทิศตะวันตกประมาณ ๑ กิโลเมตร และได้สงวนที่ดินที่ตั้งหมู่บ้านเดิมเป็นที่ทำเลเลี้ยงสัตว์นับถึงปัจจุบันเป็นเวลาประมาณ ๖๓ ปี แต่ก็ไม่สามารถนำสัตว์เข้าไปเลี้ยงได้เนื่องจากราษฎรแขวงใหญ่เข้าไปทำประโยชน์ประมาณ ๓๕ ปี ตั้งแต่จำความได้ตนก็ได้รับรู้เรื่องราวที่ดินสาธารณประโยชน์แปลงนี้ และได้ทำนาในที่ดินของบิดาซึ่งอยู่ด้านทิศเหนือเฉียงไปทางด้านตะวันออก ส่วนที่ดินที่อยู่ทางทิศตะวันออกของที่ดินสาธารณประโยชน์ จดที่ดินนายโหล หรือนายโหล นั้น ความจริงคือ นายโหลย ซึ่งเป็นชื่อที่ชาวบ้านเรียกสามีของตน คือ นายปาน เคนคำภา ปัจจุบันนายปานถึงแก่กรรมแล้วประมาณ ๕ ปี ตนในฐานะภรรยาจึงครอบครองทำประโยชน์โดยการทำนาต่อมา จากนั้น เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๕ ผู้ว่าราชการจังหวัดขอนแก่น ได้มีคำสั่งจังหวัดขอนแก่น ที่ ๓๙๓/๒๕๔๕ ลงวันที่ ๓๐ มกราคม ๒๕๔๕ แต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับประวัติความเป็นมา ตำแหน่งที่ตั้ง และขอบเขตของที่ดินโคกดอนหัน ปรากฏตามบันทึกถ้อยคำลงวันที่ ๑๖ มกราคม ๒๕๔๕ นายวิชัย จันทร์หนองแขวง อายุ ๕๒ ปี ดำรงตำแหน่งผู้ใหญ่บ้านหนองแขวง หมู่ที่ ๘ ตำบลห้วยแก ให้การว่า รู้จักที่ดินแปลงโคกดอนหันมาตั้งแต่เด็ก เนื่องจากนายจันทร์ จันทร์หนองแขวง เคยเป็นผู้ใหญ่บ้านหนองสะแบง

/มาก่อน...

มาก่อน ที่ดินแปลงนี้เดิมผู้ใหญ่บ้าน กำนัน ตำบลห้วยแก สงวนหวงห้าม และมีการใช้ประโยชน์ร่วมกันของชาวบ้านหนองสะแบงและหมู่บ้านใกล้เคียง โดยเก็บของป่า เก็บฟืน เหว็ดและผักต่างๆ ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติเรื่อยมาจนถึงปัจจุบันเป็นเวลา ๘๐ ปีเศษ ไม่มีใครกล้าเข้าไปแจ้ง ส.ค. ๑ ชาวบ้านแวงใหญ่ได้เข้ามาครอบครองทำประโยชน์โดยปลูกปอ และพืชไร่ ซึ่งผู้ใหญ่บ้านหนองสะแบง ตำบลห้วยแก ได้บอกกล่าวแต่ไม่ยอมเชื่อฟัง ได้ขยายเขตบุกเบิกที่ดินขึ้นเรื่อยๆ ผู้แจ้ง ส.ค. ๑ เป็นชาวบ้านอำเภอแวงใหญ่ทั้งหมด นอกจากนี้ ยังมีชาวบ้านที่เข้าครอบครองทำประโยชน์โดยไม่มีหลักฐาน ส.ค. ๑ อีกเป็นจำนวนมาก นายเสน โทอิน อายุ ๖๕ ปี อดีตผู้ใหญ่บ้านหนองสะแบง ให้การว่า ที่ดินโคกดอนหัน เดิมเป็นที่ตั้งหมู่บ้าน มีสภาพเป็นป่าทึบรอบหมู่บ้าน มีสัตว์ป่าจำพวกเสืออยู่บริเวณนั้น ทุกๆ ปีจะเกิดไฟป่า ชาวบ้านจึงได้ย้ายหมู่บ้านมาอยู่บ้านหนองสะแบงห่างจากหมู่บ้านเดิมไปทางทิศตะวันตกประมาณ ๒ กิโลเมตร ประมาณ ๘๐ ปีมาแล้ว ส่วนที่ดินที่ตั้งหมู่บ้านเดิม ชาวบ้านหวงห้ามไว้เป็นที่สาธารณะให้ใช้ประโยชน์ร่วมกัน ซึ่งชาวบ้านหนองสะแบง และชาวบ้านแวงใหญ่ ตลอดจนหมู่บ้านใกล้เคียงก็ได้ใช้ที่สาธารณะแปลงนี้เป็นแหล่งอาหาร เก็บของป่า แต่ต่อมาชาวบ้านแวงใหญ่ได้เข้าทำประโยชน์โดยปลูกปอ และพืชไร่หลายชนิด ทางกำนัน ผู้ใหญ่บ้านหนองสะแบงได้บอกกล่าวแล้วว่าเป็นที่สาธารณะ แต่ไม่เชื่อฟัง ยังคงครอบครองทำประโยชน์และขยายเขตครอบครองออกไปเรื่อยๆ จนถึงปี พ.ศ. ๒๔๙๘ ชาวบ้านแวงใหญ่ก็ต่างแจ้งการครอบครอง (ส.ค. ๑) จากพยานหลักฐาน ถ้อยคำของสภาตำบลห้วยแก ซึ่งประกอบด้วยกำนัน ผู้ใหญ่บ้านทุกหมู่บ้านในตำบล แพทย์ประจำตำบล และสมาชิกซึ่งได้รับเลือกตั้งจากราษฎรในแต่ละหมู่บ้านในตำบลหมู่บ้านละหนึ่งคนที่ให้การว่า ที่ดินบริเวณโคกดอนหันที่พิพาทคดีนี้เป็นทำเลเลี้ยงสัตว์ แต่นำสัตว์เข้าไปเลี้ยงไม่ได้ เนื่องจากราษฎรอำเภอแวงใหญ่เข้าไปครอบครองทำประโยชน์ พยานบุคคลผู้สูงอายุทั้งที่เคยเป็นผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน รวมถึงชาวบ้านที่มีที่อยู่อาศัยใกล้เคียงที่ดินบริเวณโคกดอนหันพิพาทต่างให้การเป็นอย่างเดียวกันว่า ที่ดินบริเวณพิพาทดังกล่าวเป็นที่สาธารณประโยชน์ใช้เป็นที่สาธารณประโยชน์ทำเลเลี้ยงสัตว์และเก็บของป่า แต่ต่อมากลับมีราษฎรอำเภอแวงใหญ่เข้ามาบุกรุกทำประโยชน์แล้วได้มีการแจ้งการครอบครอง (ส.ค. ๑) และหนังสือรับรองการทำประโยชน์เป็นเหตุให้มีการคัดค้านว่ากล่าวเป็นข้อพิพาทกันเรื่อยมา ข้อเท็จจริงจึงฟังได้ว่า บริเวณที่ดินโคกดอนหันที่พิพาทตามรูปแผนที่ (ร.ว. ๙) ในการรังวัดออกหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวงโคกดอนหัน ระบุว่า ๕๕๔๐ IV ๓๖๖๖ ตำบลห้วยแก อำเภอชนบท จังหวัดขอนแก่น มาตราส่วน ๑ : ๔,๐๐๐ เดิมเป็นที่ตั้งหมู่บ้าน สภาพพื้นที่โดยรอบหมู่บ้านเป็นป่ารกทึบ แต่หลังจากที่ชาวบ้านได้ย้ายที่อยู่อาศัยซึ่งเป็นที่ตั้งหมู่บ้านหนองสะแบงในปัจจุบัน ส่วนที่ดินบริเวณโคกดอนหันซึ่งเป็นที่ตั้งหมู่บ้านเดิมนั้น ได้กลายเป็นพื้นที่ที่ชาวบ้านหนองสะแบงและหมู่บ้านใกล้เคียงเอาไว้ใช้ประโยชน์ร่วมกันในการเลี้ยงสัตว์และเก็บของป่าโดยมิได้ตกเป็นสิทธิของบุคคลหนึ่ง

/บุคคลใด...

บุคคลใดเป็นการเฉพาะมาตั้งแต่ในช่วงเวลาประมาณปี พ.ศ. ๒๔๖๕ ถึงปี พ.ศ. ๒๔๗๐ และต่อเนื่องจากนั้นเรื่อยมา จนกระทั่งได้มีราษฎรอำเภอแวงใหญ่เข้ามาครอบครอง จึงไม่สามารถใช้ประโยชน์ร่วมกันต่อไปได้อีก จากข้อเท็จจริงดังกล่าวย่อมถือได้ว่า ที่ดินบริเวณโคกดอนหัน ที่พิพาทมีสภาพเป็นที่ดินสาธารณสมบัติของแผ่นดินประเภททรัพย์สินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกัน ตามมาตรา ๑๓๐๔ (๒) แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ โดยการใช้ร่วมกันของประชาชน ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๔๖๕ หรืออย่างช้าที่สุดไม่เกินปี พ.ศ. ๒๔๗๐ แล้ว และโดยเฉพาะในส่วนที่ดิน แปลงพิพาทของผู้ฟ้องคดีที่อ้างว่าได้ครอบครองทำประโยชน์โดยการเพาะปลูกอยู่ก่อนนั้น ก็ไม่ปรากฏพยานหลักฐานการแจ้งการครอบครองที่ดิน (ส.ค. ๑) อันจะทำให้พอรับฟังได้ว่า ที่ดินแปลงพิพาทของผู้ฟ้องคดีได้มีการครอบครองทำประโยชน์ต่อเนื่องกันมาตั้งแต่ เมื่อวัน เดือน ปีใด ก่อนช่วงเวลาตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๔๖๕ ถึงปี พ.ศ. ๒๔๗๐ ที่ที่ดินดังกล่าวตกเป็นที่ สาธารณสมบัติของแผ่นดินแล้วหรือไม่ แต่กลับปรากฏจากพยานหลักฐานรายงานการอ่าน แปล ตีความภาพถ่ายทางอากาศ ที่ดินสาธารณประโยชน์โคกดอนหัน หมู่ที่ ๘ ตำบลห้วยแก อำเภอ ขนบท จังหวัดขอนแก่น ระบุว่า ๕๕๔๐ IV ๓๖๖๖ ว่า ที่ดินพิพาทของผู้ฟ้องคดีเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๙๗ มีสภาพพื้นที่ทั้งหมดปรากฏเป็นป่าผลัดใบ (F๒) แต่เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๑๙ มีสภาพพื้นที่ทั้งหมด ปรากฏเป็นพื้นที่เพาะปลูกพืชไร่ (A ๒) ดังนั้น การเข้าครอบครองทำประโยชน์โดยการทำการ เพาะปลูกในที่ดินแปลงพิพาทตามที่ผู้ฟ้องคดีกล่าวอ้างจึงย่อมเกิดมีขึ้นได้ไม่เร็วไปกว่าปี พ.ศ. ๒๔๙๗ อันเป็นเวลาภายหลังจากที่ที่ดินบริเวณโคกดอนหันซึ่งมีที่ดินแปลงพิพาทของ ผู้ฟ้องคดีร่วมอยู่ด้วย ได้ตกเป็นที่ดินสาธารณประโยชน์อันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินแล้ว การที่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ขอดอกหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวง แปลงที่ดินสาธารณประโยชน์ โคกดอนหันในบริเวณส่วนที่เป็นที่ดินแปลงพิพาทของผู้ฟ้องคดี เนื้อที่ ๑ ไร่ ๒ งาน ๘ ตารางวา จึงชอบด้วยกฎหมาย อุทธรณ์ของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ และผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๓ ฟังขึ้น โดยมีจำต้อง วินิจฉัยอุทธรณ์ในประเด็นอื่นของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ และผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๓ อีก เนื่องจากไม่ทำให้ผล คำวินิจฉัยเปลี่ยนแปลงไป

ส่วนที่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ และผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๓ อุทธรณ์ว่า ศาลปกครองชั้นต้น ไม่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีนี้ เนื่องจากเป็นคดีพิพาทเกี่ยวกับสิทธิครอบครองที่ดินของ ผู้ฟ้องคดีว่ามีอยู่จริงหรือไม่ เพียงใด คดีจึงอยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลยุติธรรม กระบวนการพิจารณาของศาลปกครองชั้นต้นที่ได้ดำเนินการมาแล้วทั้งหมดจึงไม่ชอบด้วย กฎหมาย นั้น เห็นว่า คำอุทธรณ์ในประเด็นนี้ ศาลปกครองชั้นต้นได้มีคำสั่งลงวันที่ ๕ กรกฎาคม ๒๕๖๐ ไม่รับอุทธรณ์ของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ และผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๓ ที่อุทธรณ์โต้แย้งเรื่องเขตอำนาจ ศาลปกครองไว้พิจารณา ซึ่งผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ และผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๓ ได้ยื่นคำร้องอุทธรณ์คำสั่ง ของศาลปกครองชั้นต้นดังกล่าวต่อศาลปกครองสูงสุด เป็นสำนวนคดีคำร้องที่ ๔๔๖/๒๕๖๐

/และต่อมา...

และต่อมาศาลปกครองสูงสุดได้มีคำสั่งที่ ๑๓๕/๒๕๖๑ ลงวันที่ ๙ เมษายน ๒๕๖๐ ยืนตามคำสั่งของศาลปกครองชั้นต้น อุทธรณ์ในประเด็นนี้จึงเป็นที่สุดตามมาตรา ๗๓ วรรคสี่ แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๕๒

การที่ศาลปกครองชั้นต้นพิพากษาห้ามมิให้ผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสามออกหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวงในที่พิพาทที่ผู้ฟ้องคดีครอบครองทำประโยชน์อีกต่อไป ส่วนคำขออื่นนอกจากนี้ให้ยก นั้น ศาลปกครองสูงสุดไม่เห็นพ้องด้วย

พิพากษาลบคำพิพากษาของศาลปกครองชั้นต้น เป็นให้ยกฟ้อง

นายอนุวัฒน์ ธาราแสง
ตุลาการหัวหน้าคณะศาลปกครองสูงสุด

ตุลาการเจ้าของสำนวน

นายธีรรัฐ อร่ามทวีทอง
ตุลาการศาลปกครองสูงสุด

นายเสน่ห์ บุญทมานพ
ตุลาการศาลปกครองสูงสุด

นายอนนท์ อติเรกสมบัติ
ตุลาการศาลปกครองสูงสุด

นายสถาพร สติชัยปิยะรัตน์
ตุลาการศาลปกครองสูงสุด

ตุลาการผู้แถลงคดี : นายตรีภพ กীরดีตุลาการกุล

